БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 168 (9923) | 1962 оной июлиин 18, среда | Сэн 2 мүнгэн

ЖЭЛ, ЖЭЛ ХАХАД ХҮРЭХӨӨР МАЛАЙ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЕ!

Силосэй комбайн, косилка бүхэниие дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгэхэ

...хидхэлэй хүдэлмэри ...ам шангадхаха

...ахын ажалшадта КПСС- ...ССР-эй Министрнүүдэй ...һан Хандалга ба об- ...ийна организациин зо- «КПСС-эй Программа бо- ...проектнүүдые зүбшэн ...ажалшадай оруулһан ...маглалта, дурадхалнуу- ...эжэ байһан тухай» гэ- ...нуудые КПСС-эй Буряа- ...һаяхан болоһон ээлжээ- ...зүбшэн хэлсэбэ.

...га болбол манай хүдөө ...түргөөр саашадань хүг- ...э тухай парти, прави- ...һөө саг үргэлжын ан- ...лжа байһанай эли тодо ...оно. Тэрээн соо хүдөө- ...организацинуудай бэе- ...ахы зорилгонууд та- ...ряалангай газарай 100 ...75 центнер, эдлүүриин ...100 гектар бүридэ 16 ...а, мүн һү, үндэгэ, ноо- ...зүйлнүүдые элбэг дэл- ...а, арад зонойнгоо эрилтэ ...н хангаха — иимэ тү- ...жээнэй арюун нангин ...бүгэдые хүлеэжэ байна. ...амжалтатайгаар шиид- ...юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ ...баадагшад зүбшэн хэл- ...ой шиидхэбэри баталан

...одуктнуудые элбэг дэлбэ- ...рга боломжонууд манай ...оз бүхэндэ бии, гансал ...рүүлхэ, зүбөөр ашаглаха ...жэ пленум онсолон тэм-

...үн адуу малдаа элбэг ехэ ...ахэ шухала. Энэ зорилго ...саггаа, малай ашаг шэ- ...үлхэ, тэрэниие ехээр аба- ...эрэлдэһэнэйшье хэрэггүй. ...л байбал, мяха, тоһон эл- ...ха.

...ал республикамнай тарил- ...ай 48 мянган гектараар ...эрэ тоодо тэжээлэй урга- ...мянган гектараар үргэд- ...мта дээрэ 215 мянган ...ригдаба. Тиихэдэ ганса ...0 мянган гектарта тариг- ...ээ гадна, манай колхоз, ...н шахуу үбһэ ногоо эл- ...н уужам бэлшээриин ехэ ...юм. Мүн үбһэ ногооной ...һото болон пропашной ...дай гараса үргэлжэдөө ...айһан ушар юу гэршэлнэб ...өө жэл баян дэлгэр урга- ...байһаниинь дамжаггүй. ...ахы бүхэн малдаа бар- ...тэжээл бэлдэжэ абаха ...тай байна. Имагтал шада- ...эмхидхэлһээ мүнөө манай ...лта дулдыдаха болоод бай- ...Хэн энэ хэрэгтэ харюусал- ...хиданаб, ажалшадай бүхы ...ые хэн элсүүлжэ шаданаб, ...алта туйлаха.

...эрэһээ мүнөө партийна ...нууд, ажахын хүтэлбэри- ...мидхэлэй, политическэ хү- ...хээз хэзээнэйхиһээ һай- ...ха уялгатай.

...ура энэ талаар манай пар- ...низацинуудта үшөөл ехэ ...уд үзэгдэнэ. Нэгэ иимэ ...ад үзэе. Таряа хуряалгада ...хникээ заһабарилжа, бэ- ...о талаар парти, прави- ...тогтоол гаранхай, нютагай ...организацинуудта тусхай ...эгэнтэ бэшэ хэгдэһэн бай- ...ань, энэ хэрэг мүртэйгөөр ...буулагданагүй. Июлиин 10-

най мэдээгээр колхоз, совхозуудта комбайнуудые заһабарилха түсэб арайхан гэжэ 30 процентээр дүүргэгдээд байна. Зарим ажахынууд энээн тухай һанаагаа оройдоошье зобоногүй. Бэшүүрэй совхоз хамта 58 номбайнтай юм, тээд мүнөө болотор нэгыеньшье заһабарилаагүй байһаар. Тиихэдэнь тарла хуряалгын саг дүтэлжэл байнхай. Мүнөө манай түрүү ажахынууд үбһэ хуряалга, силос даралга амжалтатай һайнаар ябуулжа эхилээ. Харин зарим колхоз, совхозууд эдэ хүдэлмэринүүдые элдэб шалтагаан урдаа баряад, мүнөө болотор хойшолуулһаар. Тиихэдэ зарим ажахынууд үбһэндөө ороошье һаа, ехэ эмхи гуримгүйгөөр хүдэлнэ. Энэ хадаа эндэхи хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө ажал хэрэгтээ тон харюусалгагүйгөөр хандаһан ябадал болоно.

Үшөө юу хэхэ хэрэгтэйб? Нэн түрүүн эдэ зорилгонуудые бэелүүлжэ шадаха хүнүүдые ажал хүдэлмэридэнь мэргэжэл шадабарииень, дүй дүршэлыень хаража, зүбөөр хубаарилан табиха, тодорхой даабари үгөөд, дүүргэлтынь хойноһоо шанга хиналта хэхэ хэрэгтэй. Мүн тэдэнэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, үдэр бүриин тодорхой туһаламжа хүргэхэ, эрдэм ухаанай болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудта һургажа байха гээшэ партийна организацинуудай шухала уялга мүн.

Мүнөө хүдөө ажахые ударидаха хэрэгые шэнэдхэн хубилгаһанай түрүүшын һайн дүнгүүд харагдажа байна. Хүдөө ажахын байдал тухай сэхэ харюусаха зургаанууд, тодорхой хүнүүд бии болоо, мүн тэдэнэр үйлэдбэридэ дүтэ болонхой. Үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэд сэхэ үйлэдбэри дээрэ, колхоз, совхозуудай бригада, фермэ дээрэ эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Имагтал энээнэй ашаар мүнөө жэлэй түрүүшын шалгалта— хабарай тарилга амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Хүдөө ажахые шэнээр ударидалгын иимэ һайн онол аргые саашадань хүгжөөжэ, улам ехэ аша үрэтэй болгохые оролдохо шухала.

Гэхэ зуура, зарим партийна организацинууд эмхидхэлэй хүдэлмэриие һулаар ябуулна, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй, илангаяа хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар биратай юумэ хэнэгүй. Мүн олониитэ ажалшадые шэн габьяата ажалда элсүүлхэ түгэс хусэтэй зэбсэг болохо социалис мүрысөө олон колхоз, совхозуудта ёһо тэдыгээр эмхидхэнэ. Тэрэшэлэн ажалшадые материальна талаар урмашуулха ашатай туһатай гурим байһан нэмэлтэ түлбэри үгтэхээ болишоо, ажал хүдэлмэриин түрүү онол арганууд үшөөл удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

Зорилго юуб гэхэдэ, эдэ бүхы дутагдалнуудые ойрын сагта усадхахаар тодорхой хэмжээнүүдые абаха шухала. Энээнэй түлөө партийна эхин организацинууд, КПСС-эй райкомууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд сэхэ харюусалгатай. Үйлэдбэриин управленинүүд, партиин обкомой парторгнууд тэдээндэ мүн лэ тодорхой туһаламжа хүргэхэ болоно.

Эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриие шадамараар, үрэ ехэтэйгээр ябуулжа, олониитэ ажалшадай бүхы эршэ хүсые таряа хуряалгада, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ элсүүлжэ шадаа һаамнай, амжалта туйлагдаха. Тиигэбэл малай ашаг шэмын ехээр абтахань найдамтай.

...хэр Н. С. ХРУЩЕВ Мурманск ...охо замдаа Петрозаводск хүрэбэ

...ЗАВОДСК, июлиин 16. ...КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи ..., ССР-эй Министрнүүдэй ...Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. ...Мурманск ошохо замдаа ...Петрозаводск хүрэбэ. Саар- ...машинануудай заводой ...байһан газарые, барил- ...хеэрэлгэнүүдэй комбинадые ...рущев ошожо хараба.

...н обкомой нэгэдэхи сек- ...И. Сенькинтэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Беляевтай, Карелиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. С. Прокконентой, Петрозаводскын партийна, советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй Н. С. Хрущев хөөрэлдэжэ, байрын гэрнүүдэй хэр зэргэ баригдажа байһан тухай һонирхобо.

Никита Сергеевич Хрущевые Петрозаводскын хэды мянган ажалшад халуунаар амаршалаа.

РОСТОВСКО ОБЛАСТЬ. Сальска районой «Гигант» совхозой хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ урда урдынхиһаа үндэр баян ургаса хуряажа байна. Хоёрдохи отделениин комбайнер Михаил Боровлев намарай шэнисын валнуудые отделениин юһэдэхи полидо суглуулан сохиходоо, гектарай 375 пүүд таряа хуряаба. Кубаниин эрдэмтэ-селекционер, Ленинскэ шангай лауреат П. П. Лукьяненко гэгшын бии болгоһон шэнисэ эндэ таригдаһан байна. «Гигант» совхоз энэ жэлдэ гүрэндэ 2 миллион гаран пүүд таряа үгэхэ юм. Зураг дээрэ: «Гигант» совхоздо намарай шэнисын валнуудые суглуулан сохижо байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Минеральна тэжээл тараана

БЭШҮҮР. Аймагай суута кукурузашан Жамсо Гомбоцыренович Цоктоевой звено республика дотороо дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, ажал хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулжа байнхай.

Мүнөө тэдэнэр кукурузынгаа зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ дүүргэбэ. Ургасань газар дээрээ жэгдэ һайнаар гараһан хадаа энэ хүдэлмэри хэхэдэнь таатай байба. Байгша ондо кукурузаяа буурсагтайгаар ургуулхын тулада звеногойхид ургасада минеральна тэжээл оруулна.

Б. Банзаракцаев, хүдөө бэшэгшэ.

Республикын колхоз, совхозуудта үбһэ хуряалгын ябаса тухай

1962 оной июлиин 15-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ)

Аймагууд, үйлэдбэриин управленинүүд	Бүхыдөө сабшагдаһаниинь (процентээр)	Тэрэнэйнь хуряагдаһан (центнерээр)
Прибайкалиин	13	15
Түнхэнэй	11	919
Кабанскын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	5	1075
Бэшүүрэй	2	—
Захааминай	1	—
Хяагтын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	0,9	—
Мухар-Шэбэрэй	3	—
Сэлэнгын	1	80
Тарбагатайн	9	9189
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	2	9629

ГОЛОЙ ТУНГА НОГООНДО

Үбһэ хуряалгын халуун хаһа орожо, Анаагай совхозой (Хори) дүрбэдэхи отделениинхид үбһэндөө орожо захалаа. Эндэхидэй техникэ зэбсэгүүд һайнаар заһабарилагдажа бэлэдхэгдэһэн байха юм. Мүнөө үедэ үбһэ хуряалга дээрэ хамта 30, тэрэ тоодо 12 тракторай косилка ажаллажа байна. Мүн 30 гаран гар хажууршад хүдэлнэ.

Үбһэ хуряалгые эмхитэйгээр ябуулжа байһан совхозойхид байгша ондо адууһа малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэжэ абаха зорилго табинхай. Тус отделени бүхыдөө 2100 гектар сабшалангай газартай. Тэндэһээнь хамта 8 мянган центнер һайхан үбһэ бэлдэгдэжэ абтаха. 5 мянган тонно силос дарагдаха болоно.

Түрүүшын үдэрһөө эхилжэ үбһэ хуряалгада хабаадагшад ажалаа бүтээсэтэйгээр эмхидхэжэ байнхай. Малшадшье үбһэ хуряалгада жэгдэрэн орожо, ажалаа һайнаар эмхидхэнэ. Энэ жэлдэ өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ тэжээл бэлдэжэ абаха зорилготой хонишон нүхэр Цыбиковэй бригадынхид, шахан таргалуулха малай гүүртынхид (даагшань нүхэр Лужников) үбһэ хуряалга дээрэ магтаалтайгаар ажаллажа, үдэрэйнгөө даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: малшад Иван, Василий Лужниковтан гүүртынгээ даадаг сабшалан дээрэ үбһэ ногооной баян ургаса ургуулаад, тэрэнээ сабшажа байнад.

Н. Дамбаевай фото.

Нэгэн һаналтайгаар

Партиин ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгын толилогдоһоной һүүлээр Онохойн совхозой (Загарай) бүхы бригада, звенонуудта хүдэлмэришэдэй хамтын суглаанууд боложо, энэ политическэ ехэ удхашанартай документые зүбшэн хэлсэбэ. Һаалишад, хонишод тракторна таряан ажалай бригадын хүдэлмэришэд арга боломжонуудаа дахин һайнаар хаража үзөөд, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байна. Зарим нүхэд коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэхээр шиидэнхэй.

Энэ жэлдэ кукуруза тарилга үргэдхэгдэжэ, 1056 гектар эзэлбэ. Мүн түрүүшынхеэ горох, тэжээлэй бобы 130 гектарта таригдаад, яһала һайнаар ургажа байнхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой отделени бүхэндэ кукурузын, бобын, хартаабхын зурууд хоорондохи газар элдүүрилэгдэнэ. 1-дэхи отделениин тракторист нүхэр Мильгунов зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэдээ халаанайнгаа даабарие 110—115 процент дүүргэнэ.

Республикынгаа суута кукурузашадай жэшээгээр ажалладаг кукурузашан коммунист Гашан Бадмацыреновэй звено 150 га кукуруза, 15 га саахарай свёкло, 5 га тэжээлэй бобы таринхай. Эдэнэр гектар бүриһөө 300 центнер кукурузын ногоон набша абаха уялгаяа эрхимээр дүүргэхые оролдоно. Звеногойхид коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргын түлөө тэмсэһээр.

Механизаторнууд — кукурузашадһаа малшадшье гээгдэнэгүй. Шахан таргалуулдаг гүүртын малшадай оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэб 55 центнерээр үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Парти, правительствын Хандалга зүбшэн хэлсэхэ зуураа, совхозой һаалишад үнеэдээ гурба дахин һааха, һүниндөө адуулхаар хэмжээ абаа. Тэрэнэй эсэстэ һү һаалга үнгэрһэн һарада нёдондоной июль һарынхиһаа 15712 килограммаар дээшэлээ.

3-дахи кварталда үнеэн бүриһөө 700 литрһээ дээшэ һү һаажа, социалис мүрысөөндэ илаһан һаалишан Арадай ажахын туйлалтын выставкэдэ Москва ошохо эрхэтэй болохо юм. Энэ үедэ үнеэн бүриһөө 600 литр һү һаагаад, тэрэнэйнь тоһолиг 3,9 процент байбал, һаалиин фермэдэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха болоно.

Үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхын, мяха, һү ехээр абахын түлөө социалис мүрысөөн улам хүсэтэйгөөр дэлгэрнэ.

И. Филиппов.

ЭРТЫН СИЛОС ДАРАНА

Сэлэнгын аймагта үбһэ хуряалгадаа Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи комплексно бригадынхид (даагшань Ц. Бальчинов) түрүүлэн ороо. Мэншээсхын Оёор гэжэ газарта арба гаран хүн Сэлэнгэ мүрэнэй эрьеэр ургаһан һөөг, бургааһанай соорхойнуудые сабшана. Петр Васильевич Малофеевэй эрхилдэг звеногойхид уһанда абтадаг, дэгнүүлтэй газарай үбһэ ногоое гараар сабшажа, түрүүшынгээ һүринүүдые сомобо. Гар хажууршад Василий, Иван Соколовтон, Никита Рябов гэгшэд үдэрэй 80 соото үбһэ сабшажа, даалгабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

— Энэ жэлдэ үбһэ хуряалгын машинануудые, зэр зэмсэгүүдээ саг болзортонь шанартайгаар заһабарилжа дүүргээһэмди. Үбһэ сабшалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ, гол сабшалангаа хүдэлмэриин 25 үдэрэй туршада хуряажа дүүргэхээр хараалаад, хамсыгаа шаман оронхойбди,—гэжэ звеное даагша нүхэр Малофеев хөөрэнэ.

Ажахын тоосоондо ороһон малшадай бригаданууд өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ, силос бэлэдхэхэ зорилготой. Тиимэһээ тус колхозой малшад үнэтэ сагаа алдангүй үбһэ хуряалгые эмхитэйгээр ябуулхые оролдоно. Жэшээлхэдэ, Бүхэнэй фермын малшад Забока гэжэ газарта хамтадаа 17 хүн ойн захаар ургаһан хяагтай һайхан үбһэ ногоо сабшажа байнхай. Фермын суута һаалишан Анастасия Воронцова морин косилкаар үбһэ сабшахадаа шадамараар ажаллажа, нүхэдтөө жэшээ харуулна. Бүхэнэй һаалишад 50 гектар үбһэ сабшанхай, гурбан һүри бодхообо. Энэ колхозой бусадшье бригада, фермэнүүд үбһэ хуряалгаяа эхилбэ.

Сэлэнгын совхоз 7058 гектар үбһэ сабшаха түсэбтэй. Мүнөө совхозой нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи, дүрбэдэхи фермэнүүд, ажахын тоосоондо ороһон бригаданууд үбһэ ногоо сабшажа, хуряажа захалаа. Тэдэнэр эгээн түрүүлэн Сэлэнгэ, Химнэ мүрэнүүдэй эрьеэр, уһанда абтахаар газарнуудай ногоо сабшана. Дүрбэдэхи отделени (эрхилэгшэнь Б. Аюшеев) үбһэндөө һайн бэлэдхэлтэйгээр оронхой. Тэндэ 50 гаран хүдэлмэришэд, арба гаран морин косилка, 2 тракторна косилка хүдэлнэ. Тэрэшэлэн эндэхид эртын силос дараха хүдэлмэреэ июлиин зургаанһаа эхилээ. Силосэй ногоо хуряаха хоёр комбайн хара таряа хадажа эхилһэн юм. Тэрэниень автомашинанууд силос дараха газарта зөөнэ. Эртын силос дараха ажалда совхозой механизаторнууд Семен Волосатов, Валерий Аюшеев болон бусад габшагайшуул шалгарна. Мүнөө силос даралгада 4 комбайн нэмэжэ табигдаа.

Совхозой механизаторнууд силосэй комбайнуудые трактор дээрэһээ жолоодохо түхеэрэлгэ тодхожо, хэдэн механизаторые сүлөөлжэ үгэхэ туршалгаяа түрүүшынхеэ бэелүүлбэд. Дүй дүршэлтэй тракторист нүхэр Волосатов силосэй комбайные трактор дээрэһээ жолоодохо түхеэрэлгые табадахи үдэрөө хэрэглэжэ байнхай.

Р. Балданов.

Республикын колхоз, совхозуудта ургаса харууһалга тухай

1962 оной июлиин 15-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд, үйлэдбэриин управленинүүд	Зурууд хоорондын элдүүрилгэ (хоёрдохёо хэгдэһэниинь)		
	Кукуруза	Хартаабха	Саахарай свёкло
Баргажанай	12	15	—
Кабанскын	34	14	9
Прибайкалиин	—	—	—
Түнхэнэй	37	43	—
Кабанскын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	21	21	5
Бэшүүрэй	9	13	—
Зэдын	11	41	2
Захааминай	—	—	—
Хяагтын	1	—	1
Хяагтын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	7	10	0,7
Яруунын	—	12	13
Хориин	—	—	—
Хориин үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	—	5	3
Загарайн	4	23	12
Мухар-Шэбэрэй	7	—	—
Сэлэнгын	—	—	—
Тарбагатайн	2	7	—
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени (бүхыдөө)	3	7	2

Олониитэ ажалшадай ажаглалта, дурадхал анхаралтайгаар хандажа, бодотоор бэелүүл

КПСС-эй Программа ба Устав зүбшэн хэлсэхэ үедэ ороһон һанамжа, дурадхалнуудай бэелүүлэгдэжэ байһан тухай КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Бирюков** пленум дээрэ элидхэл хээ. XXII съездын урда тээ манай парти КПСС-эй Программа ба Уставай проект олониитын үзэмжэдэ табиһан байгаа. Энэ зүбшэн хэлсэлгэдэ 82 миллионһоо олон хүн хабаадаа гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

КПСС-эй Программа, Уставай проектнүүд манай республикын партийна эхин организацинуудай суглаанууд дээрэ, районуудай, городой, областной партийна конференцинүүд дээгүүр дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээ. 29 мянга гаран коммунистнууд энээндэ хабаадаһан байна. Предприятинуудта, колхозуудта, эмхи зургаануудта, профсоюзай ба комсомолой организацинуудта 3,5 мянган суглаан үнгэргэгдөө. Эдэ суглаануудта 200 мянга гаран хүн хабаадаһан байна. Партийна суглаанууд ба конференцинүүд дээрэ, ажалшадай суглаанууд дээгүүр 20 мянга гаран хүн үгэ хэлээ.

Гадна газетэнүүдэй редакцинуудта, радио ба телевидениидэ 1700 бэшэг ороо. Зүбшэн хэлсэлгэ хаа хаанагүй эдэбхитэйгээр үнгэрөө. Парти арад хоёр бата нэгэдэлтэй, нэгэл хүсэл эрмэлзэлгэтэй, нэгэл зорилготой, үйлэ хэрэгыньшье нэгэн гэжэ энэ зүбшэлгэ харуулба.

Эдэнь ямараар дүүргэгдэнэб? КПСС-эй Программа ба Уставай проект зүбшэн хэлсэхэ үедэ КПСС-эй обком, горком, олон райкомууд кадрнуудые шэлэн олохо хэрэгтэ ехэ дутагдалнуудые гаргана гэһэн ажаглалта ороһон юм. Партийна зарим комитедүүд эмхидхэлэй хүдэлмэри мууса ябуулна, партийна организацинуудай хүтэлбэрилхы арга дүрэнь мүнөөнэй эрилтэдэ харюусанагүй гэжэ мүн тэмдэглэгдээ һэн. Түрүү дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн согсолжо, партийна хүдэлмэридэ олониитые хабаадуулха, абтаһан шиидхэбэринүүдые улам нарииаар шалгадаг болохо гэһэн һанамжа хэлэгдэһэн байгаа. Мүн комсомолой, профсоюзай организацинуудые, тэрэшэлэн нютагай соведүүдые улам һайнаар хүтэлбэрилхэ гэгдээ һэн.

Эдэ дурадхалнуудые дүүргэхэ талаар областной партийна организацин хэһэн хүдэлмэри тухай элидхэлшэ тогтоно. Партийна органуудые һунгаха үедэ, бүри нёдондо, партиин райкомуудта, партийна организацинуудта дүршэл шадабари ехэтэй хүнүүд табигдаһан байгаа. КПСС-эй райкомуудай, горкомой олонхи секретарьнууд ба таһагые даагшаар дээдэ эрдэмтэй, промышленностиин ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэй хүнүүд табигдаһан юм.

Хүнүүдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ зорилгоор КПСС-эй обком шухала шухала асуудалнуудаар семинарнуудые саг болзор соонь үнгэргэдэг, саг үргэлжын курсануудые эмхидхэдэг болоо. КПСС-эй райкомуудай нэгэдэхи секретарьнуудай ба аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэнэрэй семинар үнгэргэгдөө. Мүн партиин горком ба райкомуудта шэнээр һунгагдаһан секретарьнуудай, таһагуудые даагшанарай, политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагшанарай, пропагандистнуудай, совхозуудай парткомуудай секретарьнуудай, һургуулинуудай, барилгын организацинуудай партийна организацин секретарьнуудай семинар үнгэргэгдэдэг байгаа. Мүн нютагуудай управлениидэхи КПСС-эй обкомой парторгнуудай дэргэдэхи инструкторнуудтай, штатнабэшэ лекторнүүдтэй, штатнабэшэ таһагуудые даагшадтай семинар үнгэргэгдэдэг болонхой.

Колхозууд ба совхозуудай хүтэлбэрилхы хүнүүдые бэлэдхэхэ зорилгоор область хоорондын нэгэ жэлэй һургуули, 6 һарын курса эмхидхэгдэһэн байгаа. Эдээндэ 34 хүн һуража байна. Область хоорондын партийна дээдэ һургуулинуудта 60 хүн, советско-партийна һургуулида 145 хүн һурахаар эльгээгдээ. Заочно партийна дээдэ һургуулида 83 хүн һурана. 100 хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын институтда заочно һурахаар ороо. Мүн олон хүтэлбэрилэгшэд бусад дээдэ һургуулинуудта һурана.

Аймагуудта хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй экономическа һуралсал эмхидхэгдэнхэй. Һуралсалай энэ жэлдэ үйлэдбэриин экономико шудалха 619 кружок ба семинар хүдэлөө. Эдээндэ 15 мянга гаран хүн һураа. 24 арадай университет ба консерватори эмхидхэгдэнхэй. Марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ, теоретическэ семинарнуудта 2250 хүн һуража гараа. 84 мянган коммунистнууд, комсомолшууд ба партийнабэшэ эдэбхитэд КПСС-эй XXII съездын материал шудалжа гараа.

Партийна, советскэ, профсоюзай ба комсомолой, ажахын зургаануудай хүдэлмэридэ олониитэ эдэбхитэдые үргэнөөр хабаадуулха тухай олон дурадхалнууд ороһон байгаа. Штатнабэшэ инструкторнууд, пропагандистнууд, таһагууд, комиссинууд, соведүүд байгуулагданхай. Мүнөө үедэ КПСС-эй обкомой дэргэдэ штатнабэшэ 47 инструктор, партиин горком ба райкомуудай дэргэдэ штатнабэшэ 35 таһаг, саг үргэлжын 22 комисси хүдэлжэ байна. Партийна аппарадуудта 1000 гаран коммунист штадтань оронгүйгөөр хүдэлжэ байнхай. Эдэнэрэй олонхинь дээдэ эрдэмтэй, арадай ажахын ямар нэгэн һалбариин мэргэжэлтэй хүнүүд юм. Олон райкомууд, жэшээнь Түнхэнэй, Советскэ, Баргажанай, Железнодорожно, Октябрьска райкомууд хүдэлмэриин шэнэ онол аргада ехэ анхаралтайгаар хандана, үдэр бүриингөө хүдэлмэридэ штатнабэшэ хүнүүдые олоор хабаадуулна, эдээнэй үүсхэл эдэбхи дэмжэнэ.

Партийна эхин организацинуудай дэргэдэ захиргаанай ажал ябуулгые хинан шалгаха 479 комисси, тэрэ тоодо промышленна предприятинуудта 326, транспорт ба хэлхээ холбоондо 54, худалдаа наймаанда 28, совхозуудта 71 комисси байгуулагданхай. Комиссинуудта 2135 коммунист хүдэлнэ, тэдэнэй 1005-ниинь хүдэлмэришэд, 729-ниинь промышленность ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэд юм. Мүн советскэ, профсоюзай ба ажахын органуудай хүдэлмэридэ олониитэ эдэбхитэд хабаадуулагдана. Гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, профсоюзай комитедтэ штатнабэшэ олон инструкторнууд хүдэлжэ байдаг. Предприятинуудта техническэ соведүүд, конструкторска бюро олониитын эдэбхеэр байгуулагданхай.

Олониитэ эдэбхитэдые хабаадуулхада коммунистнууд ба бусад ажалшадай ажал ябуулга эдэбхитэй болодог, олониитэтэй партийна организацинуудай холбоо барисаань улам бэхижэдэг байна. 1962 оной түрүүшын хахад жэл соо партиин гэшүүндэ кандидадаар 863 хүн абтаа, тэрэнэй 341-ниинь хүдэлмэришэд, 132-ынь колхозникууд. Иигэжэ үйлэдбэридэ сэхэ хүдэлжэ ябаһан коммунистнуудай тоо олошороо, партийна эхин организацинуудай эдэбхи үүсхэл дээшэлээ.

Предприятинууд, колхозууд ба совхозуудай партийна олон организацинууд ажал хүдэлмэридөө олониитэ эдэбхитэдые хабаадуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Жэшээнь, паровозо-вагонно заводой партийна комитет, цехүүдэй партийна эхин организацинууд ажалай эмхидхэл һайжаруулха, үйлэдбэриие онһожоруулха, автоматика нэбтэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тус заводто 34 техническэ совет, ниитын 3 конструкторска бюро, партийна хиналтын 50 комисси хүдэлжэ байдаг. Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ 8 мянга шахуу хүдэлмэришэд хабаадуулагданхай. Ажалдаа амжалта туйлаһанайнь түлөө заводой коллективтэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг 6 дахин удаа удаагаар барюулагдаа.

Саянай совхозой партийна организацида (секретариинь нүхэр Бальбаров) 258 коммунистнууд бии юм. Эдээнэй 140-ниинь мал ажалда, 41-ниинь тараан ажалда хүдэлдэг. Коммунистнууд ажал хүдэлмэридөө ульгэр жэшээ харуулан, бусадые ударидан хүдэлнэ. Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ 200 гаран хүдэлмэришэд хабаадана. Механизаторнуудай, малшадай, кукурузашадай, бригадирнуудай һуралсал эмхидхэгдэнхэй. Совхозой партийна комитет, отделениинүүдэй партийна организацинууд аша үрэ ехэтэй эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулаа. Тус совхоз гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 102,2 процент, һү — 102,5 процент, ноохо — 101,7, үндэгэ — 101,1 процентээр дүүргэө.

Һайн жэшээнүүдэй хэдышье байгаа һаань, партийна суглаанууд ба конференцинүүд дээрэ тэмдэглэгдэһэн бүхы дутагдалнууд усадхагданхай гэхын аргагүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Бүхы предприятинууд, колхозууд, совхозуудта, илангаяа гээгдэжэ ябаһан ажахынуудта, бэлэдхэл һайнтай хүнүүд табигдажа шадагдаадүй байһаар. Предприятинууд ба совхозуудай директорнүүдэй дунда, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, илангаяа бригада, фермэнүүдые даагшанарай дунда бэлэдхэл багатай хүнүүд үшөөл олон.

Хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ эхэнэрнүүдые дэбжүүлхэ тушаа хэлэгдэһэн һанамжанууд үшөөл мууса дүүргэгдэнэ. КПСС-эй обкомой мэдэлдэ ородог 610 тушаалай ойрдоол 47-донь эхэнэрнүүд байна.

КПСС-эй зарим райкомууд, нэн түрүүн Загарайн, Хоринн, Бэшүүрэй райкомууд кадрнуудые дэбжүүлхэ талаар зохихо хүдэлмэри хэнэгүй, хүнүүдые иишэ тиишэнь дэмы һэлгүүлэн табина. Үнгэрһэн жэл хахад соо партиин Хоринн райком кадрнуудтай ябуулдаг хүдэлмэри тушаа бюро ба пленумүүд дээрээ нэгэшье зүбшэн хэлсээгүй. Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэй, партийна организацин секретарьнуудтай, профсоюзай хүдэлмэрилэгшэдтэй семинар үнгэргэдэггүй шахуу. Зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшөөр бэлэдхэл багатай хүнүүдэй байхада партиин тус райком зохихо хэмжээ абадаггүй. Совхозуудай 25 отделениинүүдые эрхилэгшэдэй миин 10-ниинь хүдөө ажахын мэргэжэлтэд юм. Бэшэниинь эхин ба долоон жэлэй эрдэмтэй хүнүүд. Хүдэлжэ шадахагүй хүнүүдые партиин райком партийна организацин секретарьнуудаар дэбжүүлдэг байна.

Комсомолой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлэн хүдэлгэхэ талаар КПСС-эй Түнхэнэй райком ехэ алдуу гаргана.

1961 оной октябрь соо болоһон аймагай комсомолой конференцин һүүлээр ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь һэлгэгдэһэн байгаа. Мүн партиин Загарайн, Бэшүүрэй ба бэшэ райкомууд иимэ алдуу гаргаа юм.

Өөрынгөө хүдэлмэридэ нарин нягта, ехэ эрилтэтэй байхаар хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэг үшөө һула байһан зандаа. Энээнэй гэмээр һанаа амар һууха ушар гарана. Заримдаа партийна ба гүрэнэй журам эбдэхэ, мэхэлхэ, худал мэдээ үгэхэ мэтын гэмтэ ябадал гарадаг байна. Энэ талаар КПСС-эй Хяагтын райкомые зэмэлхээр байна. Энээнэй урда тээ тус райком эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байгаа, замай олон залууршадые хүмүүжүүлэн гаргаһан байгаа. Иигэжэ түрүүшынгээ амжалтаар аймагай хүтэлбэрилэгшэд дашуураа гээшэ ха. Эдэнэр хүдэлмэреэ һуладхаа, 1959 онойхитой сасуулбал, мяха, һү гүрэндэ багаар худалдаа. Эндэ малай гарзалха, һубайрха ябадал хэтэрээ. Зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд мэхэлхэ, худал хуурмаг мэдээ үгэхэ замда ороно. 1961 ондо эндэхи хоёр колхозууд (Куйбышевай нэрэмжэтэ, «Путь к коммунизму») силос дараһан мэдээ үгэхэдөө, 3 мянган тонно нэмэжэ хүргэһэн байгаа. Энэнь партиин райкомдо, аймагай гүйсэдкомдо мэдэгдэжэ байһан юм. Гэтэр энээндэнь ёһо тэдыгсэ хандажа, мэхэлэгшэдые хэһээнгүй орхиһон байгаа.

Худалаар хэлэхэ, үлүү мэдээ хүргэхэ ябадал мүн ондоо тээшье үзэгдэдэг юм. Совнархозой ой модоной ба модо болбосоруулдаг промышленностиин управлениин предприятинуудта иимэрхүү баримтанууд элирүүлэгдээ һэн. Худанай леспромхоз үнгэрэгшэ жэлдэ 3 мянга гаран кубометр барилгын модо үлүүсэ нэмэжэ мэдээсэһэн байгаа. Энэ жэлэй нэгэдэхи квартал соо эдэнэр 5000 кубометр модо нэмэжэ, худал мэдээ хүргөө. Мүн барилгын зарим организацинуудта худал мэдээ хүргэхэ ябадал эсэслэн усадхагдаагүй байһаар.

Иимэ мэхэ гохын гаража байхада, зарим партийна организацинууд хурсаар сэгнэжэ, гэмтэй хүнүүдыень харюусалгада хабаадуулдаггүй, харин нюур сахиха ябадал гаргадаг.

Партийна олон организацинууд ба группануудта парти доторой хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Зарим партийна организацинууд хэдэн жэлэй турша соо ургадаггүй, үйлэдбэриин эрхим хүнүүдые партида абадаггүй байна. Үйлэдбэриин шухала шухала һалбаринуудта коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха хэрэгтэ ехэ алдуу гаргагдана. Жэшээнь, Загарайн аймагай колхозуудта гансахан лэ коммунист һаалишанаар хүдэлнэ. Тиихэдэ шубуушан, тугалшан, гахайшанай дунда нэгэшье коммунист үгы.

Залуушуулые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри илангаяа хангалтагүйгөөр табигданхай гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Һаяшаг КПСС-эй обкомой бюро Улаан-Үдэ городой залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагдажа байһан тухай асуудал хаража үзөө. Хүдэлжэ байһан олонхи залуушуул политическэ һуралсалда хабаадуулагдаагүй, партиин XXII съездын, комсомолой XIV съездын материалнуудые үзөөгүй байшоо гэжэ шалгалтаар элирүүлэгдээ. Партиин райкомууд, партийна комитедүүд залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри мууса ябуулна.

Манай республикын промышленностиин, транспортын ба барилгын организацинуудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай ороһон дурадхалнуудай бэелүүлэгдэжэ байһан тухай саашань элидхэлшэ хэлэбэ. Туйлаһан амжалтын хажуугаар промышленностиин зарим һалбаринуудта, илангаяа барилгын ба ой модоной промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэридэ, ехэ дутагдалнууд байһан зандаа. Эдээниие усадхахын тулада совнархозой зүгһөө шухала хэмжээнүүд абтаха ёһотой.

Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдээр манай совнархоз Российн Федерацины правительствын зүгһөө шанга шүүмжэлэлдэ ороһон байгаа. Буряадай совнархоз мэдэлдээ байһан предприятинууд ба барилгын организацинуудые һулаар хүтэлбэрилнэ гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэһэн байна. Энээниие хараадаа абажа, совнархоз хүдэлмэреэ һайжаруулхын тулада шухала хэмжээнүүдые абаһан байгаа. Гэбэшье саашадаа совнархозой хүдэлмэриие улам һайжаруулха шухала.

Соёл культурын, худалдаа наймаанай, медицинын эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай олон ажаглалта хэгдэһэн байгаа гэжэ нүхэр Бирюков үргэлжэлүүлбэ.

Тэмдэглэгдэһэн ажаглалта, дурадхалнуудые бодотоор бэелүүлхын тулада шухала хэмжээнүүд абтажа байнхай.

* * *

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн болобо. Буряадай совнархозой мэдэлэй предприятинуудай хүдэлмэриин дутагдалнууд тухай партийна конференцин делегадууд олон һанамжа дурадхалнуудые оруулһан байгаа гэжэ совнархозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Пивоваров** хэлэбэ. Юуб гэхэдэ, 1961 ондо совнархоз гүрэнэй түсэб миин 96 процент, капитальна барилгын түсэб 89 процент дүүргэһэн байна.

Энэ гээгдэлээ усадхахын тулада совнархоз зохихо хэмжээ абаһан байгаа. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй гүрэнэй түсэб 103 процентээр дүүргэгдээ. Нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 14 процентээр ехэ продукци гаргагдаа. Хэдэн олон двигательнүүд, модо болбосоруулдаг станогууд, шпаланууд, хилгааһан бүд түсэбһөө гадуур бүтээн гаргагдаа. Байгша оной түрүүшын хахад соо загаһанай промышленностиин предприятинууд илангаяа һайнаар хүдэлөө. 8 мянган центнер загала түсэбһөө гадуур үгөөд, загаһанай промышленностиин хүдэлмэришэд жэлэй эсэс болотор үшөө 8 мянган центнер загаһа үгэхэ уялга абанхай.

Совнархозой мэдэлэй олон предприятинууд түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Эдеэ хоолой, ой модоной промышленностиин предприятинууд байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб дүүргээгүй, гүрэндэ ехэ үритэй үлөө. Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха түсэб дүүргэгдээгүй. Олон предприятинууд шухала шухала зүйлэй продукци гаргаха түсэбөө дүүргэнгүй, миин лэ валова продукцяар дашуураад байна.

Партийна конференцинүүдэй делегадууд ой модоной промышленностиин хангалтагүй хүдэлмэри хяа шүүмжэлһэн байгаа. Энэ һалбариин хүдэлмэриин гол шухала үрэ дүн болохо барилгын модо шэрэхэ түсэб дүүргэгдээгүй. Ой модоной промышленностиин хүдэлмэри һайжаруулха тухай ажаглалта, дурадхалнуудые хараадаа абажа, хэмжээнүүд абтажа байнхай. Байгша оной түрүүшын хахад соо машина техникэ горьтойгоор абтаа. Энэнь ой модоной промышленностиин хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ туһалха байха. Зүгөөр эдэ машинануудта запасной частьнууд дутана. «Сельхозтехникын» нэгэдэл энээндэ анхаралаа табилсаа һаань. һайн бэлэй. Мүн КПСС-эй Загарайн, Прибайкалиин, Хоринн райкомууд гээгдэжэ ябаһан леспромхозуудай хүдэлмэри һайжаруулхын тулада ехэ туһаламжа үзүүлдэггүй гэжэ ажаглалта хэхээр байна.

Барилгын материал гаргадаг предприятинуудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай олон һанамжа дурадхал ороһон байгаа. Энээгээр зохихо хэмжээнүүд абтажа байна.

Гэр байра барилга хангалтагүйгөөр ябуулна гэжэ манай совнархоз шүүмжэлүүлдэг байгаа. Энэшье жэлдэ энэмнай хангалтагүй байһан зандаа. Байгша оной 6 һара соо гэр байра бариха түсэбөө дүүргээгүйбди. Эдэ бүгэдые заһан зайсуулхын тулада, мүн совнархозой ажал хүдэлмэри тушаа ороһон бэшэшье ажаглалтануудые усадхахын тулада совнархоз зохихо хэмжээнүүдые абажа байна.

Холын хойто аймагай экономико болон соёл культура хүгжөөхэ тухай олон һанамжа дурадхалнууд ороһон байгаа гэжэ партиин Баунтын райкомой секретарь нүхэр **Воронин** хэлэбэ. Эдээниие бэелүүлхэ талаар тусхай хэмжээ ябуулга зохёогдоһон байгаа. Аймагай промышленность продукци гаргаха хахад жэлэйнгээ түсэб 121 процент дүүргээ. Алтанай промышленность илангаяа һайнаар хүдэлнэ. Мүн хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд байгша оной түрүүшын хахад жэл соо барагаар хүдэлжэ гараа. Гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 113 процент, һү—120 процент дүүргээ юм. Тиихэтээ хамта эбэртэ бодо малайнгаа тоо толгой 9 процентээр олошоруулаа. Мүн бэшэшье түрэлэй малай тоо олошороо. Аймагай ажалшад абаһан уялгаяа бэелүүлхэ дүүрэн аргатай. Түсэбһөө гадуур 1000 центнер һү гүрэндэ худалдаха уялга абанхай.

Саашань нүхэр Воронин шүүмжэлхы ажаглалта хэлэбэ. Аймагай промышленность хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. Тиимэһээ хүдэлмэришэдэй—хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйл хэрэглэгшэдэй тоо олошорхо байһаниинь мэдээтэй. Эдээнэй эрилтэ хүсэдөөр хангахын тулада аймагта хүдөө ажахые хүгжөөхэ, эдеэ хоолой зүйл бүри ехээр абаха хэрэгтэй болоно. Мүй шадархи газар ашаглаха шухала болоод байна. Энээниие республикын туһаламжагүйгөөр дүүргэхын аргагүй. Энэ асуудал хаража үзөөд, шиидхэхээр болоо. Бидэнэршье өөһэдынгөө талаһаа бүхы хэмжээнүүдые абахабди. Мүн Баунтын ой тайга ашаглахын тулада харгы зам бариха шухала. Адуу үсхэбэрилдэг болоо һаа, зүйтэй гэжэ эндэ зүб асуудал табигдана. Манайшье нютагга адуу үсхэбэрилхэ арга боломжо бии гээшэ.

— Партиин Программа ба Устав зүбшэн хэлсэхэ үедэ барилгын организацинуудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай олон һанамжа ородог һэн, — гэжэ партиин Улаан-Үдын горкомой секретарь нүхэр **Похосоев** хэлэбэ. Эгээл нимэһээ городой партийна организаци барилгын партийна организацинуудай хүдэлмэридэ гол анхаралаа табиһан гээшэ. Энэ асуудалаар партиин горкомой пленум болоо һэн. Мүн бюро дээрэшье энэ асуудал олон дахин хэлсэгдэһэн юм. Городой барилгын түрүү комплексно, ажахын тоосоондо ороһон бригадануудай дүй дүршэл согсологдоһон байгаа. Мүн гээгдэжэ ябаһан барилгын организацинуудта тусгаар анхарал табигдадаг.

Барилгада хүдэлжэ ябаһан юрын хүдэлмэришэдые партида үсөөнөөр абадаг ушар хадаа эндэхи партийна организацинуудай ехэ дутагдал болоно. Энэ оной түрүүшын хахадай туршада ойрдоо 12 хүниие партида абаа. Энэ алдуу заһахын тулада зохихо хэмжээ абахаар болоо.

Юрэнхы дээрэ барилгын удаанаар ябуулагдажа байһан нэгэ шалтагаан хадаа барилгын материалнууд дуталдадаг байна. Хэрэгтэй зүйлэй барилгын материал үйлэдбэрилэн гаргаха гээшэ түрүүшын ээлжээнэй хэрэг мүн.

Ажалшадые элдэб хэрэгсэлээр хангадаг предприятинуудай хангалтагүй хүдэлмэри тухай саашань нүхэр Похосоев хэлэбэ. Ажалшадые ажаһуудалай талаар хангадаг управлени, госплан хүн зоной хэрэглэмжын бүхы зүйл гаргаха, харьяата предприятинуудайнгаа хүдэлмэри һайжаруулха талаар зохихо хэмжээнүүдые абанагүй.

Саашань нүхэр Похосоев соёл сурталай, хүмүүжэл болбосоролой хүдэлмэри тушаа, энэ хүдэлмэридэ олониитэ эдэбхитэдые хабаадуулха
тухай тогтон хэлэб
горком соёл сурт
мэриин һайн дү
шэнжэлэн согсолн

— Партийна ба
рам һулараад ба
нүхэр **Шевченко** о
дэглэбэ. Загарайн
организацин жэш
энээниие харуул
эмхидхэл ба түлб
руулха тухай үни
лөөн-семинар боло
Теэд Онохойн со
асуудал тухай һа
байна. Энэ совхоз
делениинүүдэй хүд
түлэхэ салин хүлһ
логдоогүй байһаа
лөө эндэ тоо бүри
түлэхэ тухай хэлэх
ехэ бирагүй байн
эмхидхэл ба түлб
хоздо зүндөө орх
бэл буруу бэшэ. Со
хүдэлмэришэд үни
соо ажалдаа гара
болошонхой. Жэш
зой рабочкомой түр
хэр Филиппов арб
ажалдаа гараагүй
ябаа. Теэд совхоз
комитет энээндэнь
нэлтэ үгэжэ шада
шье һаа, Загарай
олон колхозуудта
дэлмэри эхилэнгүй
захиралта хүлеэгэ
Энэшье хадаа мүн
гүй ябадалай гэрш
но ха юм. Гүрэнэй
на журам гээшэмн
дэ хабаатай гээшэ
бултадаа нарин на
хиха уялгатайбди.

Хяагтын управ
чальник нүхэр **Ива**
энэ асуудал тушаа
лэбэ. Энээниие юун
гэхэдэ, бидэнэр а
тоо толгой олошору
олон дахин хэлсэһэ
Теэд энэ хэрэгнай
болодоггүй байгаал

Саашань нүхэр
кусственна үрэжүүл
нуудай хүдэлмэри һ
ха, тэдэниие авт
хангаха асуудал д
хэхэ шухала гэжэ

Хүдөө ажахые хү
хэрэг һайжарууд
ажахын шэнэ зу
хүдэлмэри тухай х
раа, эдээниие саар
жа болохогүй гэбэ
олон саарһан ошод
хүдөө ажахын шэнэ
дай хүдэлжэ эхилһ
ногой турша соо ма
ленидэ 222 саарһа
эльгээгдээ. Энээн
руулхэ, бодото хүт
һайжаруулха шуха

Худалдаа наймаа
низацинуудай хүдэл
жаруулха, ажалша
тэй зүйлэйнь эд
эдеэ хоолоор хан
худалдаа наймаана
нүхэр **Хабалов** хэлэ

Ой модоной про
стиин ехэ гээгдэл
шалтагаан тухай н
насенко тогтон хэлэ

Һүүлдэнь республ
нистрнүүдэй Совед
лэгшэ нүхэр **Бар**
хэлээ.

* * *

Зүбшэн хэлсэһэн
нуудаараа обком
зохихо шиидхэбэри
абаа.

Советскэ правительствын США-гай правительствада эльгээһэн ното

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство США-гай правительствада ното эльгээгээ. Баруун Берлинэй полициин, Баруун Берлиндэхи фашис этэгээдүүдэй талаһаа Германиин Демократическа Республикада эсэргүү аюултай хорото аашанууд гаргагдана. Тиигэжэ энэ районой байдал шахардуу шанга болоно гээд, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын ното соо заагданхай. Эдэ хорото аашануудые болюулха хэмжээнүүдые США-гай правительствын абадаггүй байһандань гэмшэхээр гээд, ното соо тэмдэглэгдэнэ. Гадна Баруун Берлиндэ байдаг Америкын эзэмдэлгын засагаархид, мүн США-гайшье правительство Баруун Берлин тээһээ гаргагдадаг хорото аашануудые эмхидхэдэг хүнүүдые сэхэ һайшаадаг, дэмжэдэг байна. США-гай правительствын иигэжэ дэмжэдэг, һайшаадаг байһан тухайнь 1962 оной июниин 25-да гаргаһан ното сооһоонь тодорхойлогдоно. Иигэжэ Баруун Берлин тээһээ гаргагдадаг ГДР-тэ эсэргүү хорото зорилготой гэмтэ хэрэг улам бүри аюултай боложо байна.

Зэбсэгтэ добтолго, хүнүүдые алаха ушар, хилэ дээрэхи түхеэрэлгэ-барилгануудые эбдэхэ болон бусад гэмтэ аашанууд ганса нэгэн дайралдаһан юрын ушар бэшэ, харин ГДР-тэ, тэрээнтэй хани холбоотой социалис гүрэнүүдтэ эсэргүү уридшалан түсэблэгдэһэн хорото аашанууд болоно гэһэн олон баримтанууд Советскэ правительствын ното соо дурдагдана.

Хорото зорилготой, эб найрамдалай хэрэгтэ аюул тохёолдуулха эдэ аашануудые Баруун Берлинэй ФРГ-гэй тусхай тушаалтай түлөөлэгшэд нюунгүй дэмжэнэ.

Фашис, үһөө мэсэгээ абаха дайн байлдаа хэхэ һэдэлгэтэй Баруун Берлинэй, ФРГ-гэй этэгээдүүдэй талаһаа ГДР-эй хилэ дээрэ хорото аашанууд гаргагдажа байна. Т
район шадар амгал
байдал хамгаалан
рилготой гүрэнүүдэ
бооно гээд Советскэ
ство тоолоно. Ии
соонь хэлэгдэнхэй. Д
ческа хэмжээнүүд э
ашатай туһатай б
ГДР-тэй хани холбо
байһан туладаа, Сов
һанаһан байгаа. Хар
пломатическа хэмж
наанда хүрэмөөр аш
тай байбагүй гээд
табихыень Советскэ
ство тэмдэглэбэ.

Эдэ бүгэдэ юу то
гэхэдэ, Германиин
эбэй ёһоор шиидхэ
Берлинэй байдалые
лангүйгөөр шиидхэ
гэһэн СССР-эй п
вын этигэмжые ула
на.

Иимэ удхатай Со
вительствын нотонуу
Францин правител
та эльгээгдээ.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1962 оной июлин 18.

ОЛЫЕ ЗОРИҺОН БАСАГАД

...үдэр комсомол-залуу-... Шанаагай һаалиин улаан булан соо боло-...р үйлэ зарим хүнүү-...эндэ мартагдашагүй ...юбо. Огсом дорюун, ...нтай басагадууд хэ-...энэйхиһээ хүхюун зу-...омогууд гээшэнь арга-...нэй дундаһаа Рит'а ...а, Люба Еранская гэг-...ингаяа ондоохонууд.

..., Валя, зууршалга үгэ-...хадаа, хөөрыш даа,— ...йком комсомолой тү-..., совхозой комсомо-...ретарь В. Бадмаев бо-...ад һаалишан басаган-...аба.

...ба Еранская бидэ хоёр ...ибди. Бага наһанһаа ...уттаа үдэһэн, нэгэ һур-... һураһан дээрэһээ би ...е һайн мэдэнэб. Мү-...һайнаар ажалладаг. ...аа алдарта комсомолой дээрэ үргэжэ ябаха аабза гэжэ найданабди,—гээд Валя Найданова хөөрэбэ.

Һүүлээрнь Рита Бадлуевада зууршалга үгэһэн Галя Никитина иигэжэ хэлэбэ:

—Ганса би бэшэ, харин бултадаа Ритые һайн үетэн нүхэр, ажалша бэрхэ хүн гэжэ мэдэнэбди. Һаалишан боложо эхилһээр бултандамнай жэшээ харуулаа. Рита хэһэн ажалдаа оншотойгоор ородог. Харууһалдаг үнеэдыньшье тобир тарганууд, ехэшье һү үгэдэг. Тиимэһээ бултандамнай мэдээжэ Рита Бадлуева ленинскэ комсомолой нэрые сууржуулха, тэрэнэй хараа шугамые нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ ябаха үнэн сэхэ хүн гэжэ найданаб.

Тэндэ һууһан үетэн басагадынь Рита Люда хоёрые нэгэн дуугаар комсомолой гэшүүндэ абажа, саашадаа үнэн сэхээр ажаллажа, амжалта туйлахыень, гэр бүлэдөө жаргал эдлэжэ һуухыень үнэн зүрхэнһөө юрөөбэд.

Энэ үдэр Рита Бадлуевагай залуу энээхэн наһанайнь эгээл жаргалтай үдэр байба. Һаалишан боложо, шэнэ гунжадые абаад байхадаа, хэр зобоо, тухашараа гээшэ һэм. Теэд амжалта миил һуухада ерэдэггүй ха юм даа. Гунжадые түлжүүлжэ, түрүүшын тугал абаха гээшэ гайтайхан хэрэг. Мүнөө гунжадынь өөдэргэн томо тугалнуудые гаргана, ехэ һүшье үгэнэ. Эдэ бүгэдэ Ритын тон зүбөөр харууһалһанай аша үрэнь болоно.

Жэлэй эхиндэ һаалишадай уялга абахадань, Рита үнеэдэйнгээ хүсэ шадалыень һайн шэнжэжэ, бодожо ерээд, зүрхэтэй алхам хэжэ, үнеэн бүриһөө 1550 литр һү һаахаар шиидэ. Һүүлээрнь түрэл партиингаа мартын Пленумээр зоригжоһон һаалишан басаган үшөө 200 литр нэмэжэ уялга абаа. Мүнөө жэлэй эхинһээ 6 һарын турша соо бүхы үнеэдһээ 20 мянган литр шаҳуу һү һаажа, хараалагдаһан хахад жэлэйнгээ түсэбые холо үлүүлэн дүүргээ.

Тиигэжэ 2 һарын урда тээ алдарта комсомолой гэшүүн болоһон залуу һаалишан комсомолой XIV съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжон, улам урагшаа дабшана. Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ 10—12 литр һү һаажа, фермэ, совхоз соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай. Гэхэ зуура Рита Бадлуева жэлэй эсэс болотор 24800 литр һү һааха уялгатай.

Гадна Сэлэнгын совхозой тус фермын һаалишад ехэ һү, хүнгэн сэнтэй элбэг мяха абаха гэжэ оролдоно. Тиигэжэ харууһалдаг үнеэдээ саг соонь искусственна аргаар үрэжүүлээд, толгой бүриһөөнь түл абаха зорилготой.

Гэхэтэй хамта, комсомолшууд өөһэдынгөө эрдэм бэлиг дээшэлүүлхын түлөө оролдодог, үдэшын һургуулида һурадаг. Тэдэнэй заримууд хэдэн мэргэжэлтэй болонхой. Рита Бадлуева хүдөө ажахын механизациин училищида һураһан, комбайнер-трактористын мэргэжэлтэй, бэшэнүүдынь техник-үрэжүүлэгшэд, тугалшад болонхой.

Иигэжэ ажабайдалай үргэн замда гараһан эдэ басагадай зориһондоо хүрэхэнь, зондоо магтуулханъ найдамтай.

В. Будажапов,
манай штатнабэшэ корреспондент.

Сэлэнгэ.

Бүхэроссин конкурс юу харуулааб

...ургын областьдо үн-...һэн нооһо хайшалаг-...үрысөөндэ Россин Фе-... бэрхэ хайшашад суг-...эдэнэй дунда манай ...икын бэрхэшүүл — Га-...Доржиева, Валентина ...а, Буда Мормоев, Ана-...амбуев гэгшэд байлса-...

...тиин түбһөө 75 модо-...зарта—«Октябрьский» ...о Бүхэроссин конкурс ...гдэһэн байна. Июлиин ...дэ тэндэ байгаабди, ха-...шье угтагдаабди.

...иин 3-да бэрхэшүүлэй ...ан захалаа. Конкурс ...э жюриин түрүүлэгшэ М. Я. Васильев мүры-...туримые тайлбарилха-...өөндэ Россин Федера-... область, хизаар болон ...иканууднаа 103 хүн ...а гэбэ. Удаань мүры-... эхилхэдэ түрүүлэн гур-...йшашад: Павел Сапо-...ан Раваев (Оренбург), ...базов (Ставрополь) га-...урбуулан түргөөр хай-... абатараа, нүхэр Айба-... бэшэнүүдээ илажа, 10 ... нооһо 28 минутада ...жа дүүргэбэ. Энэнь нэ-...ной нооһо хайшалалга-...инута 49 секунда гэхэ ... долоон часай туршада ...и хайшалһан болоно. ...й республикынхид 5—6-най үдэрнүүдтэ ...ндэ хабаадалсаа. Теэд ... областиин бэрхэшүүл-...шье гээгдэбэгүй. Нүхэр ...в түрүүшынгээ хониной ... хоёр минутада, бэшэ ... хонидоо 3—3 минутада ...аа. Тиигээд 40 минута ...ндада 10 хони хайшал-...ргэбэ. Энэнь долоон ча-...шада 103 хонииe хай-... болоно. Хайшашан Бу-...моев 10 хониной нооһые ...ута 40 секундада хир-... дүүргэээ. В. Гарбаева ...е 26 минутада хайша-...спубликымнай чемпион ... Галина Доржиева ...до 20 минута 13 секун-... гаргажа, республика ... харуулһандаа орхо-доо хоёр дахин түргэнөөр ажаллаба.

Конкурсын һүүлдэ хоёр үдэрэй туршада хонишодой зүблөөн болобо. Эндэ РСФСР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министрэй орлогшо нүхэр В. В. Мемнонов элидхэл хэбэ. Элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд болон түрүүшүүл хабаадаа. Алтайн научно-шэнжэлэлгын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Р. Г. Гусев, Краснодарай хизаарай «Советская Россия» колхозой түрүүлэгшэ И. И. Гармаш, манай республикаһаа Хэжэнгын совхозой түлөөлэгшэ нүхэр К. Маханчеев болон бусад үгэ хэлэбэ.

Зүблөөнэй һүүлдэ конкурсын дүн соносхогдожо, эрэшүүлэй дундаһаа Оренбургын түрүү хайшашан Туркумбаев чемпионой нэрэ зэргэтэй болобо. Хүдэлмэриин 7 час дээрэ тооложо үзэхэдэ, тэрэ 159 хони хайшалһан болоо. Долоон часай туршада 164 хониной нооһо хиргаһан Краснодарай хизаарай хайшашан К. Варварина эхэнэрнүүдэй дундаһаа илажа, чемпион болобо.

Шуран бэрхээр ажаллаһан 20 гаран хүнүүд үнэтэ шанда хүртэһэн байха юм. Тэдэнэй дунда республикымнай түрүү хайшашан Галина Доржиева оролсожо, ВДНХ-гэй ехэ мүнгэн медаль, мүн һайн ковёр абаа. Валя Гарбаева мүрысөөндэ илаһанай түлөө тэмдэг, грамота абаа.

Бүхэроссин мүрысөөндэ хабаадалсаһан республикымнай бэрхэшүүл үнэтэ шан, грамотануудта хүртөөшье һаа, үшөөл һанаһанда хүрөөгүй гээшэ. Энэ хадаа манай республика дотор хони хайшалха талаар түрүү аргын хаа хаанагүй муугаар нэбтэрүүлэгдэжэ байһаниие харуулна ха юм. Дахин конкурс болоходо иимэ дутагдалнууд байхагүй бэзэ гэжэ һанагдана.

П. Афанасьев,
зоотехник.

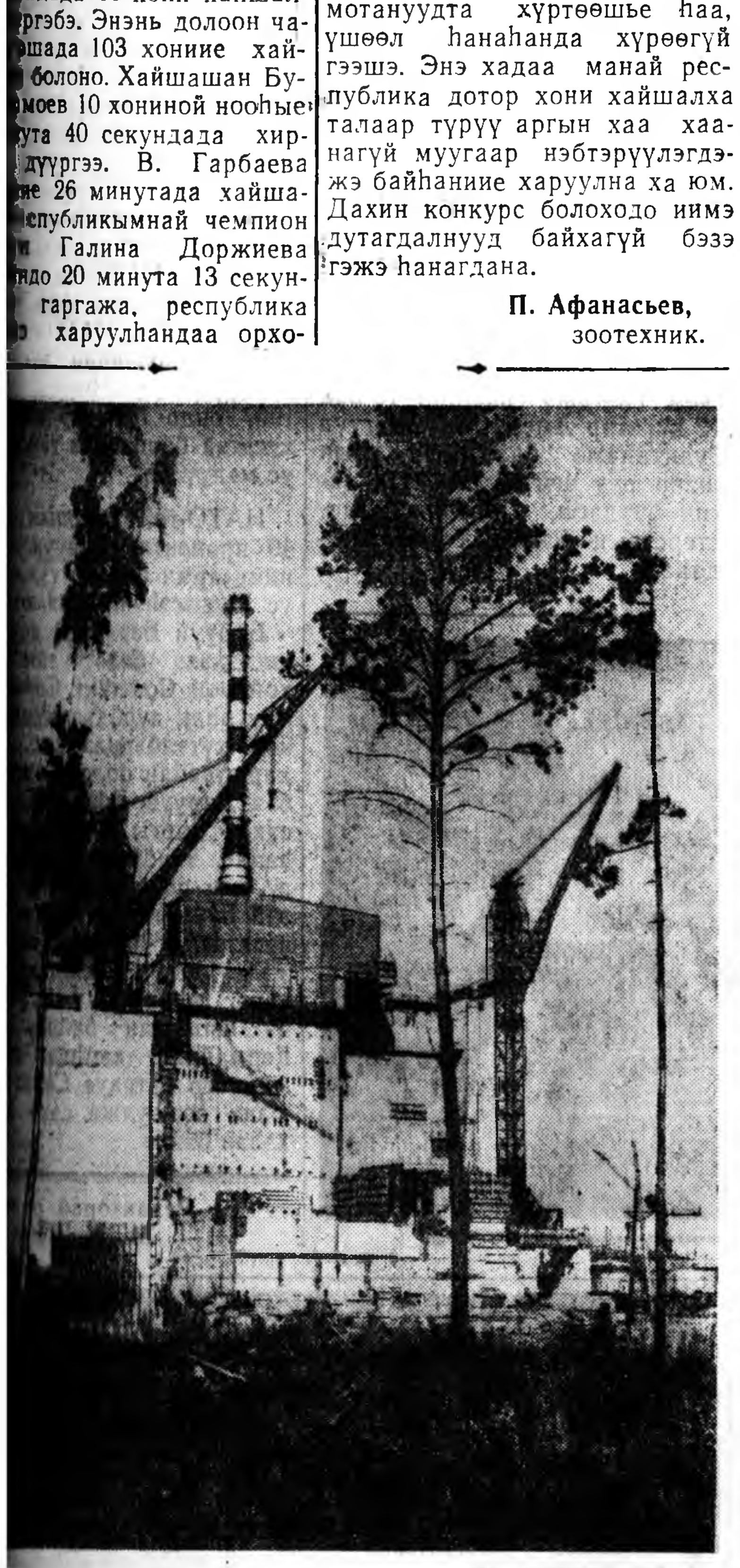

...рдловск городто дүтэхэнэ ... атомна электростанцин ... турбиннуудые тодхоно ... нэрэмжэтэ Белоярска

И. В. Курчатовай нэрэмжэтэ Белоярска ... бэригдэжэ байна. Хабсаргагшад хэилээ. Зураг дээрэ: И. В. Курчатовай ... атомна электростанци барилга.

ТАСС-ай фотохроника.

Шэнэ фабрикада...

Долоон жэлэймнай дорюун алхам жэл ерэхэ бүри эршэ ехэтэйгээр урагшаа дабшана. Гансахан манайшье республикын арадай ажахын һалбари бүхэндэ шэнэ шэнэ амжалта туйлагдана. Илангаяа барилгын хүдэлмэри город, хүдөө нютагуудташье үргэн далайсатайгаар эрхилэгдэнэ.

Кабанскын аймагта бодхоогдожо эхилһэн целлюлозно-картонно комбинат долоон жэлэй түсэбөөр манай эндэхи эгээл ехэ барилгануудай нэгэн мүн. Тэрэшэлэн барилгын материалнуудые гаргаха хэдэн ехэ предприятинууд ашаглалгада үгтэхэ ойртонхой.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын дэргэдэ баригдаад, гүйсэд ашаглалгада үгтэхэёэ байһан нооһо угааха фабрика Буряадаймнай совнархозой хүнгэн промышленностиин управлениин шэнэ предприяти болоно. Тус фабрикын үйлэдбэриин хэмжээн нилээд ехэ байха юм. Юуб гэхэдэ, энэ фабрика Зүүн-Сибирь, Алас Дурна зүгтэ баригдаһан нооһо угааха технологитой түрүүшын предприяти болоно. Хони олоор үсхэбэрилдэг республика, хизаар, областьнууд Зүүн-Сибирьтэмнай олон. Манай республикаһаа гадна, Шэтын область, Алтайн хизаар абаад үзэхэдэ, тус бүридөө торголиг нарин нооһотой хэдэ миллион хони үсхэбэрилнэ.

Тэдэ область, хизаарнуудһаа асарагдаһан нооһон Улаан-Үдымнай фабрикада шанарайнгаа, үнгэ зүһынгөө талаар сортлогдон илгагдаха юм. Удаань угаагдажа, сэбэр болгогдоһон хойноо тус бүридөө зуун килограмм шэгнүүртэй тюк болгогдон, оронойдмнай текстильнэ промышленностиин предприятинуудта эльгээгдэжэ байха.

Эдэ үдэрнүүдтэ фабрика дээрэ нооһо тушаан абалга түлэг дундаа. Сэлэнгын, Зэдын, Яруунын, Хориин аймагуудай колхоз, совхозуудһаа асарагдаһан нооһо үдэр бүри орожо байна.

Фабрикын нооһо абадаг складай ехэ талмай асфальтаар хушагданхай. Үрөөһэн захадань тодхогдоһон автомат шэгнүүртэ ээлжээгээ хүлеэһэн автомашинанууд хойно хойноһоо зогсонхой. Шэгнүүршэнээр хүдэлмэрилжэ эхилһэн Фаина Эповада сүлөөтэйхэнөөр ажаллаха арга балайшье олдоногүй. Нооһо асарһан машинануудые удаан барижа болохогүй.

— Түрүүшын үедэ иимэ байдал тохёолдодог ха юм даа. Шэнэ үйлэдбэридөө хүсэд дадаагүй байнабди. Хүдэлмэридэмнай дутагдалнууд олон,— гэжэ нүхэр Эпова түргэлхые гүйһан жолоошодто хэлэнэ.

Үнэхөөрөөшье тиимэ байдалтай. Фабрикань ашаглалгада үшөө хүсэдөөр оруулагдаагүй. Саашадаа эдэ дутагдалнуудай усадхагдаха байһаниинь мэдээжэ. Шэгнүүрһээ буулгаһан нооһоной тюгүүдые гараар зөөхэ гээшэ тон хүшэр, ажал ехэтэй хүдэлмэри. Эндэ түрүүшын автопогрузчик ашаглагдажа эхилээ. Тэрэниие жолоодогшо Василий Орлов июниин 9-һөө хойшо эндэ тушаагдаһан нооһо складай һарабша доро зөөжэ байна.

Складта абтаһан нооһые сортоорнь илгаха хүдэлмэри эхилэнхэй. Дарья Мосорова, Тамара Мурзина болон бусад тусхай курсада һуража, шудалан гараһан мэргэжэлнүүдээ бодото ажал дээрээ хэрэглэжэ эхилбэ. Түрүүшын ээлжээндэ тушаан абтаһан хэдэн арбаад центнер нооһон илгагданхай.

Иигэжэ республикымнай үшөө нэгэ шэнэ предприяти — нооһо угаадаг фабрикын оронойнгоо текстильнэ промышленностьда продукци үгэхэнь ойртоо.

Б. Будаев.

Улаан-Үдын нооһо угааха фабрикын барилга дээрэ эрхимээр хүдэлмэрилжэ, коммунис ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн нүхэр Колмаковагай бригадын гэшүүд ажалайнгаа забһарта.

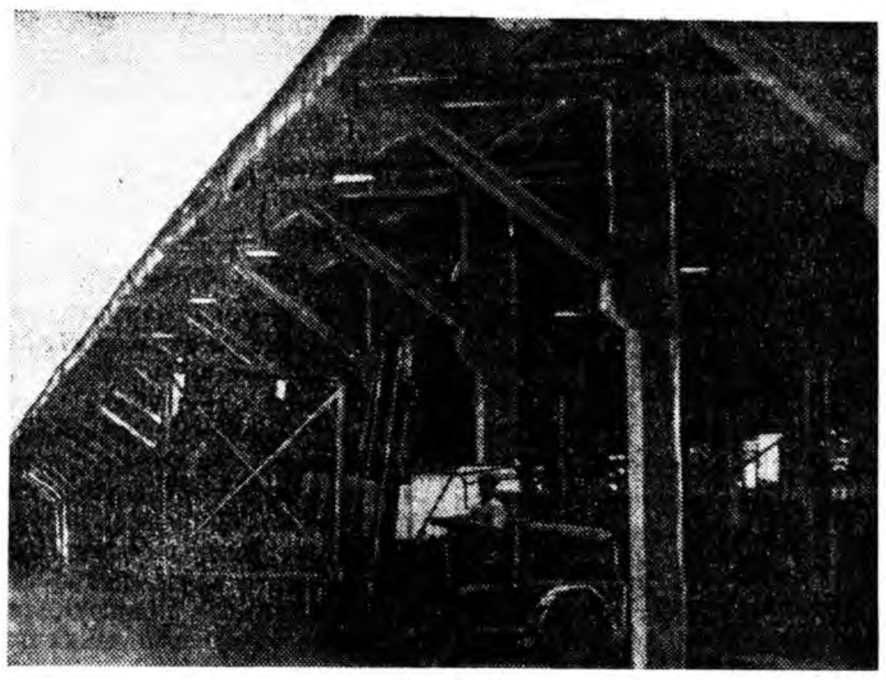

Фабрикын нооһо тушаан абадаг склад.

АМАРЫЕНЬ ХАРАҺААР, АЛГА ҺУУГШАА ГҮ

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй хараалһанай ёһоор, саашадаа мяха, һү ехээр абахын тула үнеэн бүриһөө тугал, хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ шухала болоно. Хэды тиимэшье һаань, Иисэнгын совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд мал үсхэбэрилхэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана.

Энэнь юун дээрэһээ харагдааб гэхэдэ, тус совхоз хүршэ Яруунын совхозой үрэжүүлгын станциһаа үүлтэртэ бухын үрэ асаржа, үнеэдээ үрэжүүлхын орондо амарыень хараад, совхозойнгоо һаалиин гүүртэнүүдтэ үүлтэр муутай бухануудые һула табижархиһан байха юм. Эдэ бухануудайнь үрэ шалгагдаашьегүй. Тиихэ мүртөө бухануудынь үсөөдэнэ.

Мүн эмхидхэлэй хүдэлмэриин һула дээрэһээ һаалишад өөһэдынгөө уялгата ажалда хайша хэрэгээр хандана. Жэшээлхэдэ, Ценскын гүүртэдэ (даагшань залуу коммунист Ц. Дугаров, тоо бүридхэгшэнь зоотехник И. Уладаев) һаалишад үнеэдэй хүхэ дэлэн угааха, нидхэрхэ заншалгүй. Хэдэн һарын урда тээ эндэ тодхогдоһон үнеэ һааха түхеэрэлгэ муугаар хэрэглэгдэнэ. Гүүртын һаалишадай 3-4-ниинь үнеэдээ оньһон аргаар һаажа һаял һургажа эхилээ.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд түрүү дүй дүршэл ажахыдаа нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдоногүй. Жэшээнь, аймаг дотороо суурхаһан эрхим тугалшан Дугаровай арга шадабаритайнь танилсахаяа Нарһатын совхоз тугалшадаа эльгээһэншье мүртөө совхозой хүтэлбэрилэгшэд тугал, бурууу түргөөр түлжүүлхэ дүршэл өөһэдтөө нэбтэрүүлнэгүй.

Эндэхи ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдшье тугал, хурьгадые дутуугаар заһаха шэнэ аргые хангалтагүйгөөр хэрэглэнэ. Мал ажалай хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха талаар мүртэй юумэ хэгдэнэгүй.

Хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Хүдэлмэришэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ талаар агротехническэ, зоотехническэ һуралсал байхагүй.

Эдэ дурсагдаһан дутагдалнуудые ойрын сагта усадхахыень совхозой директор нүхэр Дымчиков, парткомой секретарь нүхэр Дамбарабжаев, ахалагша зоотехник Жамбалов, ахалагша ветврач Зуева гэгшэдтэ партиин Яруунын райком шанга эрилтэ табиха аабза гэжэ найдагдана.

А. Шубин.

ЗУРАГЛАЛ

Хэндэшье гомдолгүй

Нүхэрынь үсэгэлдэр колхозойнгоо центр, малшадай суглаанда ошонхой, үглөөнэй бүрэнхыһөө хони, хурьгадаа эдеэлүүлжэ, хүхүүлжэ, муу һайнуудыень илгажа, эсэтэрээ ажаллаад, «орожо, сайханаа ууха юм байна» гэжэ Тодой хүгшэнэй гэр тээшээ гэшхэлжэ ябатар, Гэдээнэй хойто хүтэл руу хүнгэн рессор тэргэтэй нэгэ хүн мориной шадал соо табилуулһаар орожо ябаба. Хараһаар байтарнь өөһэдынь морин, Дашань хэбэртэй болоно. «Энэм юун болоод, уруудам үгсүүрые мэдэхээ болинхой, мориной тухан соо хатаруулжа ябаха юм. Иигэжэ мори харайлгахаһаа байтагай хүсэд һайса шогшуулдагшьегүй, хүтэл руугаа гэшхэдэлхэнээрнь орожо ерэдэг һэмнай, али нүхэдөөрөө уулзаад, «хахад хухадаа» баряа гээшэ гү, мориниинь бүдэржэ, халгажа, халтиржа унагшаб, тэргынь гол хухарагшаб» гэжэ ойлгожо ядажа, һанаагаа зобожо байтарынь, Даша Мүнхэ-Цыренович хажуудань туласа гүйлгэжэ ерээд, моринойнгоо ама татаха хоорондоо:

— Биш ехэл һонинтой ерэбэ гээшэб, нүхэр. Орожо, сайгаа түргэн шаныш,—гэнэ.

— Сайшье халуун лэ даа, аягалхал хэрэг. Хөөрыш һониноо.

— Һонин гэхэдэ, энээнһээ хойшо, нүхэр, хонидойнгоо эдихэ үбһэ тэжээлые өөһэдөө ургуулха, хуряаха, дал хорёогоо бариха, заһаха, һэльбэхэ, юрэдөөл хэнэйшье туһаламжагүйгөөр, хамаг ажалаа өөһэдөө хэдэг болохо, хамаг юумэндээ эзэн болоҗо, хамаг харюусалгаяа өөһэд дээрээ даажа абадаг болохомнай.

— Юун, юун гэнэш даа? «Хамаг үбһэ тэжээлээ өөһэдөө ургуулха, хуряаха... дал хорёогоо заһаха, һэльбэхэ... хамаг харюусалгаяа дааха...» Теэд яатараа хүхеэ, баярлаа хүмши? Ажалнай бага байна, сүлөө тухатай байнабди гэжэ гү? Тиигээд мориной туха мэдүүлэн харайлгажа, хатаргажа, халуутай болоод ябажа байгаа хүн хаямши. Би нөөхи хара үһаа балгажархёод, халуу орошоод ябана гэжэ һанаалби... Зай, зай үшөө юун гэлсэнэ? Хонишоднай ехэл сүлөө байна, һайсахан хүдэлгэхэ, хамаг ажалыень өөһэдөөрнь хүүлдэг болохо гэлсэнэ бы даа?

— Тэрэшни тиимэшье бэшэ юумэл даа. Шагныш...

—«Шагнаха» юун байгаа юм? Шагналта, шагналташьегүй ойлгосотой болонол: хэдэн жэлэй малшад гүүртэ, отарынгаа малай эдихэ үбһэ, зелёнкые өөһэдөө хуряадаг бологты, газараа үтэгжүүлэгты, уһалагты, дал хорёогоо заһагты» гэжэл байдаг бэшэ гү? Тиихэдэнь хоёр-гурбаараа хэдэн зуун малай хойноһоо дахажа ябаад, хаанаашье хүшэхүрэжэ ядахадаа, зелёнкоёо хүниие хүлһэлжэ хуряалгадаг бэшэ аалди? Тэрэл гээбы даа. Одоол мүнөө хамаг ажалаа маанад, малшад дээрэ ашажархихаяа һанаа гү? Зай, тиихэдэмнай, тараан ажалаархиднай юугээ хэхэ болоноб?— гэжэ хүгшэн гани галзуу болошобо даа.

—Байзыш даа, юрэдөө. Юун боложо байна гээшэб? Хүндэ үгэшье хүсэд хэлүүлхэгүй, таһа дүүрэжэ абаад, татууһагүйгөөр тоолжо орошоходоо яана гээшэбши? Тэрэшни тиимэ бэшэ, ажалаа тад ондоогоор эрхилхэ болонолди. Шагныш! Ушар удхыень хүсэд ойлгохо, тиигээд хэлэхэ үгэеэ хэлэхэдэ ядаг юм,—гэжэ Даша Мүнхэ-Цыренович баһал сухалдашаба.

Тодойнь нэгэ бага түргэдэһэнөө ойлгожо, дуугайхан болоод, сайгаа аягална, энэ тэрэ ондоо асуудалнуудые һурана. Хүгшэнэйнгөө шанадаг үдхэн һайхан сай ууна налайхадаа, нүхэрэйньшье сухал таража захалба хэбэртэй:

— Тэрэш тиимэ бэшэ, ажалаа ондоохоноор табиха, эхи захыень олохо, ёһотойгоор гуримшуулха гэгдээ юм байна,—гэжэ Даша Мүнхэ-Цыренович хөөрөөгөө захална.— Жэжэ отаранууд хамтаруулагдажа, хонишодой ажахын тоосоото томо бригаданууд эмхидхэгдээд, газар уһанһаа, мори унааһаа захалаад, трактор машинануудта хүрэтэр, хуу даалгагдажа үгтэхэ, бүхыдөө бригадаараа абаһан мяха, нооһонойнгоо зэргээр, түлжүүлһэн хурьгадайнгаа тоогоор ажалай түлөөһэ абаха болохомнай ха. Энэнь һураггүй дээрэ ааб даа. Иигээд байхада хүн ажаллангүй, оролдонгүй яахаб?!

Иимэ хөөрэлдөөнэй болоһонһоо хойшо жэл тухай саг үнгэрөө. Тэрэ гэһээр колхоздо түрүүшын хэдэн отаранууд нэгэдүүлэгдэжэ, ажахын тоосоото бригаданууд эмхидхэгдээд, ажалай үрэ дүнгүүдшье харагдажа байнхай. Даша Бадмаевтанай даадаг отара эхэ хонидой үшөө хоёр отаратай хамжажа, анха түрүүн ажахын тоосоото томохон бригада болоһон юм. Тиигэмсээрээ бригадынхид сабшалан һайжаруулха, тарилгадаа харууһа хэхэ ажалаа эли тодо һайжаруулжа, нёдондо намартаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаһан байгаа. Энээнэй ашаар бригадынхид мүнөө жэл хонидоо тарган тобироор ондо оруулжа, абаһан хурьгадаа үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлжэ шадаба. Бригадын хонид соо Даша Бадмаевтанай харадаг бүлэг —620 гаран толгой эхэ хонид илангаяа хүшэ шадал һайнтайгаар ондо орожо, урда урдынхиһаа һураггүй олон хурьгадшье абтаба, мүнөө эрхим шанартай нооһоншье ехээр хайшалагдажа байна. Хамта 600-гаад хурьган гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 97 хурьган абтаад, оройдоо нэгэшье толгойнь үхэлгүйгөөр ногоон дээрэ гаргагдаа. Дүрбэ-таба һаратай хурьгад 18—22 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээ һалтаагдажа, тусхай отарануудта эльгээгдэбэ. Хүшэ шадалтайгаар ондо ороһон хонидой нооһон һайнаар ургаад, мүнөө хонин бүриһөө 3-аад килограмм нооһон хайшалагдана.

Урданшье баһал оролдожо ажалладаг, олон лэ хурьга абахын, нооһо ехээр хайшалхын түлөө оролдодог һэн бээзэт, теэд мүнөөнэйхидөө юундэ хүрэдэггүй байгаа гээшэбта гэжэ асуухада, Даша Мүнхэ-Цыренович энеэбхилэн татаад, иигэжэ харюусана:

— Ажаллажал, оролдожол байдаг зон һэн аабзабди даа. Теэд адуу мал, хони ямаа үсхэжэ, абажа эдлэжэ байһан ашаг шэмэмнай хэдэн гараар дамжажа, эхи заха, эмхи гуримаа алдадаг байгаа хаям. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эдэ малнуудташни, газар эдлүүри дээрэмнай ёһотой эзэн гэжэ байгаагүй юм. Үбһыемнай тараан ажалай бригадынхид, механизаторнууд хуряадаг, малаймнай байрануудые барилгашад баридаг, заһадаг, хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ хүн—баһал ондоо, үбэл болоходо городһоо, аймаг зургаанһаа ерэһэн хүнүүд хурьгадыешни абалсаха.

Зай иигээд байхада—хонидой тарган, туранхай байхада, нооһоной ехэ, багаар хайшалагдахада, хонидой һубайрха, хурьгадай гарзалхада, хэнһээ һураха, хэндэ эрилтэ табиха, хэнииень зэмэлжэ, хэнииень урмашуулха хэрэгтэй болоноб?

Үбһэ, зелёнко юундэ багаар абаабта гэхэдэнь, хонишод луговодууд, тараан ажалайхид дээрээ хаяна ааб даа. Тэрэшэлэн хони, хурьгадайнгаа хото хоройн задагай зайдан байхада, барилгашадые заагаад, хонидойнгоо олооро һубайрхада, техник-үрэжүүлэгшые урдаа баряад, хабар хурьгадайнгаа үхэхэдэ, үбэл сакманщигууд боложо ажаллаһан городой залуушуулые зэмэлээд байха, юрэдөөл хэнэй юунэй түлөө харюусаха эхи заханъ олдохогүй хэбэртэй байдаг юм һэн лэ даа.

— Оо, мүнөөш нэгэ гарта ороходоо, ондоо болоо ха юм даа,—гэжэ хонишон хөөрөөгөө дүүргэнэ. Хэндэшье гомдолгүй: үбһэ, кукуруза һайнаар ургуулжа, тэжээл ехээр бэлэдхэжэ абабал—шинии зол, хурьга олоор абажа, хонидоо таргалуулжа, нооһо ехээр хайшалжа, колхоздоо мүнгэн олзо ехээр оруулаа һаа, оруулһан оруулһанайнгаа зэргээр абали түлөөһэн — баһал шиниихи, залхууржа, үбэл, хабартаа сабшалан, хадалангаа шэбхэлэнгүй, уһалангүй, мүртэй харууһа хэнгүй байгаад, үбһэ тэжээл багые абаа һаа— шинии хохи; тиигээд хонидоо тураажа, һубайруулжа, хурьгадаа гарзалуулжа, мяха, нооһо багаар абажа, мүртэй мүнгэн олзо оруулангүй байгаад, ажалай түлөөһэшье багатай, хараалгажа, зэмэлүүлжэшье байхадаа—өөртөөл, бэедээл гомдо.

Даша Бадмаевтан бригадынгаа 1130-аад толгой эхэ хонидые даажа абаад, ерэхэ үрэжүүлгэдэнь бэлэдхэжэ, һайнаар хүшэлүүлжэ байна. Хонид саг соогоо хурьгадһаа һалгаагдаад, Гэдээнэй тунга һайхан ногоотой бэлшээридэ үглөөнэй харанхыһаа үдэшын харанхы болотор бэлшээгдэжэ, үдэр хоног ошохо бүри таргалжа байнхай.

— Хүшэ шадал һайнтайл байхадаа хонид хэзээдэшье жэгдэ һайнаар ототой боложо, богони болзорто үрэжүүлэгдэжэ дүүрэдэг юм,— гэжэ Даша Мүнхэ-Цыренович хэлэнэ.

Урзанда жэлһээ тэрэ хонидые яажа искусственнаар үрэжүүлхэ заабаритай танилсаад, энэ шухала хүдэлмэриие ондоо хэндэшье найдадаггүй, өөрөө бэелүүлдэг болоо.

— Ядахын сагта хонин бүриһөө хурьга абажа шадаагүй һаа, бэедээл гомдохо хэрэгтэй ха юм даа. Мүнөө жэл арайл шадагдаагүй. Оронойнгоо хүдөө ажалшадта парти, правительствынгаа хандаһан Хандалгада харюу болгон, ерэхэ жэлдэ яабашье зуунһаа зуун хурьга абаха зорилготойбди,—гэжэ хонишон Даша Бадмаев найдамтайгаар хөөрэдэг.

Ц. ДОНДОКОВ.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур

1962 оной июлиин 18.

МОСКВА. Ковёр оёдог Туркменийн мэргэжэлтэ Аннатач Реджепова Джума нүхэрэйнгөө зурагаар багахан ковёр — Фидель Кастро гэдэгэй портредые уралан оёбо. Тиигээд тэрээнээ Кубын национальна геройдо бэлэглэхэ гэжэ шиидээ. Зураг дээрэ: гадаадын оронуудтай хани барисаа, соёл культурын харилсаа холбоо тогтоохо Туркменийн бүлгэмэй президиумэй түрүүлэгшэ Кара Сейтлиев (баруун гарһаань), Кубын делегациин толгойлогшо драматург Хуан Маринельо гэгшэдэ тэрэ бэлэгыень барюулжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

УРАН ЗУРАГ, УРЛАЛГАДА ДУРЛААД...

Үнэр хангал дэлхэйн үзэсхэлэнтэ һайханиие уран зураг дээрэ харуулжа, өөһэдынгөө бэлиг улам саашань хүгжөөжэ, сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэ дуратай хүнүүд Улаан-Үдэдэмнай олохон даа.

Тиимэ дээрэһээ КПСС-эй горком, Буряадай уран зураашадай Союзай эдэбхеэр уран зураг, урлалгын арадай студи жаран оной октябрьда нээгдээ һэн. Аяар зуугаад хүнүүд эндэ өөһэдынгөө уран шадабари дээшэлүүлжэ һурахаяа ерэһэн байна. Тэдэнэй дунда наһатай, залуушье, элдэб янзын мэргэжэл, һуралсалтайшье хүнүүд бии. Студи соо мольберт табинхай, аймшагтай зүрхэтэйгөөр зуража һууһан һурагша болон багшыешье, токарь болон студентыешье харахат.

Студиимнай нээгдээд, һаяхан хүдэлжэ эхилхэдэ элдэб жэжэ хэрэгсэлнүүд, һуралсалаа ябуулха байрагүй байгаа һэмди. Байн байтараа энэмнай заһаржа, һуралсал эб журамдаа орожо, һайжараа юм.

Жаран нэгэн оной хабар студиин һурагшадай жэлэйнь тоосоото выставкэ эмхидхэгдэжэ, тэдэнэй зураһан 400-аад этюд, композици, зурагуудые олон хүн һонирхон, һайшаан хараһан байна. Багша Зубков, шофер Романов, модошо дархан Нечкин, летчик Рагозин, һурагша Тимин гэгшэдэй зурагуудые хүнүүд ехэ һайнда тооложо, магтаа һэн. Мүн тэрэ жэл арадай студиин нэгэдэхи курс дүүргэһэн нүхэр Ренчино, Фищук, Гармаева гэгшэд уран зурагай училищинуудта һурахаа ороо.

Тэрэнэй хойто жэл хоёрдохи курсда ороһон хүнүүдһээ ондоо, уран зурагта һурахаа ерэһэн шэнэ хүнүүд олон байгаа. Хоёрдохи курсые уран зурааша Г. И. Баженов, нэгэдэхииень би хүтэлбэрилһэн байнабди. Хоёрдохи курсын һурагшад натюрморт, гипсовэ зүйлнүүдһээ гадна, хүнэй портрет зуража эхилээ. Энэ хадаа хүндэшэг, зурахада орёошог юумэ гээшэ.

Мүн энэ жэлэй хабар студиимнай һурагшад 300-аад шэрээр бүтээһэн зураг, композици болон гуурһа, биирээр зураһан зурагуудые выставкэ дээрээ табижа, олониитые ехээр һонирхуулаа. Нүхэд Драчев, Крыгин, Аюшина, Пурбуев, Поликарпов гэгшэдэй зохёолнууд һайн сэгнэлтэдэ хүртөө һэн. Мүн студидэ һураһан Пурбуев Бильдушкинов хоёр Иркутск, Москва һурахаяа мордоо.

Арадаймнай студи иимэ хүдэлмэри хэжэ байбашье, һуралсалаа саашадань хүгжөөн үргэлжэлүүлжэ шадахаар зохид байрагүй байһаар.

И. Алтаев,
уран зурааша, арадай студиин хүтэлбэрилэгшэ.

УЛАМ ШУДАРГЫГААР

Үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багаар Галуута-Нуур тосхондо эхэнэрнүүдэй совет эмхидхэгдээ һэн. Тэрэниие ниитын хэрэгтэ шударгыгаар хабаадалсадаг үүсхэлтэй эхэнэр, паровозно деподогой техническэ таһагай инженер нүхэр Валентина Васильевна Ускоза хүтэлбэрилдэг юм. Иигэжэ тус соведэйрхин ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр оролсожо эхилээ бэлэй. Тэрэ гэһээр һайн һайхан, һайшаан магтамаар юу хээб?

Тобшохоноор харюусажа үзэе. Нютагай эгээн эдэбхидһээ бүридэһэн соведэй гэшүүд бэелүүлхэ, бүтээхэ үүргэ зорилгоёо өөһэд хоорондоо тодорхойлон хубаарилаа, һүүлээрнь хэдэн секцинүүдые эмхидхэһэн. Жэшээлхэдэ үйлэдбэриин, ажаһуудалай, соёл болбосоролой, мүн ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэри хинан шалгаха болон багашуулай дунда хүдэлмэри ябуулха секцинүүд байгуулагдаа. Энэ секцинүүдэй гэшүүд түрүүшын ээлжээндэ нютагай хүн зонтой нягта холбоотойгоор ажал хэрэгээ эмхидхэхые эрмэлзэн хүдэлбэ.

Энээнэй урда жэлнүүдтэ шэнэ жэлээр дашарамдуулан гоё һайхан ёлко наадан эндэ нэгэтэшье эмхидхэгдэдэггүй, энээн тушаа хэншье хүсэд анхардаггүй байһан юм. Харин тус соведэй үүсхэлээр газаа, талмай дээрэ түрүүшынхеэ ёлко шэмэглэгдээ һэн. Бүгэдын анхарал татаһан жэгтэй гоё энэ ёлкынь дэргэдэ үхибүүдтэ мүльһэн һолжоруухай соведэй гэшүүд өөһэдынгөө хүсөөр бии болгоо. Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдые хүхюун сэнгэлигээр үнгэргэһэн, согтой солбон эдир багашуул, һургуулиин һурагшад тэдэнэй иимэ энэрхы сэдьхэл, халуун анхаралыень хэзээдэшье мартахагүйнь мэдээжэ.

Дурсагдаһан совет һонирхомоор үшөө юутэйб гэхэдэ, тусхай хараалагдаһан түсэбэй ёһоор үргэн зоной дунда ниитэ ойлгууламжын хүдэлмэри сагүргэлжэ ябуулдаг, клубта амаралтын үдэшэнүүдые эмхидхэн үнгэргэдэг, тусгаар найр зугаатай дашарамдуулан баясажа ханамаар зүжэг, шог наада табидаг. Эдэнь ехэнхи ушарта нютагай бодото баримта, жэшээ дээрэһээ абтажа, уран зохидоор найруулан зохёогдоһон байдаг.

Зүгөөр эдэнэй хэхэ, бүтээхэ ушар зүйл үдэрһөө үдэртэ гаража байдаг. Захаһаа абан, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые ажал хүдэлмэридэ хабаадуулха, нарай болон бага наһатай үхибүүдые ясли, садта оруулха тушаа ехэ оролдолго гаргадаг байха юм. Гадна зарим эхэнүүдтэ али болохо материальна туһаламжа үзүүлэгдэдэг болонхой. Тиихэдэнь хүн зоной ажаһуудалые культурна талаар хангаха асуудал, столово, магазинуудай хүдэлмэри соведэй үдэр бүриин хиналтада абтанхай. Тосхоноо ногооруулха хэрэгтэ мүн лэ шударгыгаар оролсодог.

Аймаг доторхи эхэнэрнүүдэй соведэй хүдэлмэриин дүн гаргалган болоходо, тус совет нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Тиимэ тула бүри һаяхан аймагай Соведэй гүйсэдком олоной хэрэгтэ оролдосотой һайнаар хабаадалсажа байһыень харааадаа абажа, эндэхи эдэбхитэй эхэнэрнүүдтэ өөһэдынгөө Хүндэлэлэй грамота барюулһан, саашадаа үшөө һайн амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Уран гоёор оёжо һураха аймагай выставкэдэ хабаадаһан нүхэд Ревязкина, Филиппова, Ранжурова, шофёр Салинаева гэгшэдэй хүдэлмэри олоной зүгһөө эрхим һайн сэгнэлтэ абаһан байна.

А. Ковалевский.

Һайхан сэдьхэлтэй, һайн мэргэжэлтэй

Үргэн Иртыш хүүежэл, хүүежэл байдаг. Хүсэ ехэтэй, хүхэрэн миралтаһан долгидынь бэе бэеэ хүсэхөө оролдоһондол үрдилдэжэ, хүнэй харахада, хаана холо руу, ерээдүй тээшэ уриһан шэнги...

1940 оной нажарай наруули нэгэ үдэр Омскын медицинскэ институдай гэшхүүрээр һайндэрэйхеэр хубсалһан залуухан, үндэр бэетэй басаган гартаа диплом баринхай гүйжэ буугаад, өөрынгөө дуратай Иртышэй эрьедэ ошоо һэн. Сибириин шэбэр тайгаар, тала нугаар урдаһан мүрэн, Валида «урагшаал зори, урагшаал яба» гэһэндэл долгинуудаа далбалзуулһаар абаашажа байгаа һэн хаш.

«Ондоохон лэ янзын хүн даа. Ходол холые зорихоор һэдэдэг, бэрхэшээлһээшье сухарихагүйл хэбэртэй...» гэжэ тэрээн тухай нүхэдынь хэлсэдэг һэн. Тэрэньшье зүб байшоо. Институт дүүргэһэнэй һүүлээр хэдэ хоноод лэ «Байгал далайн эрье шадарай Буряад орон ошохомни...» гэжэ Валя нүхэдөө гайхуулһан юм. Энэмнай тэрэ сагай баатаршалга, өөрынгөө мэргэжэлдэ үнэн байһанай гэршэлгэ гээшэ.

Холын газар—Түнхэндэ түрүүшээр хүдэлхэнь бэрхэтэй, хүндэшэг байгаа һэн. Жэл болоодүй байтарынь Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн эхилшэбэ. Теэд Моондо, Хойто гол, Сагаан нуур гэһэн нютаг тосхонуудаар зоной түрүүшын захилаар ябажа, хүнүүдтэ ёһотой туһа үзүүлдэг залуухан терапевт Валентина Александровна Губинагай нэрэ мэдээжэ боложол байба. Хура бороотойшье байг, холо ойроошье газар ошожол, ерэжэл байдаг заншалтай болоо. Харин дайнай һүүлээр улам эршэтэйгээр, улам оролдосотойгоор хүдэлжэ эхилһэн юм.

Мүнөө В. А. Губинае танихагүй, мэдэхэгүй, тэрээндэ баяр хүргэхэгүй хүниие Түнхэн соо олохогүйт.

...Тэрэнэй ажалай юрын үдэр абаад харая. Зарим нэгэ хүнүүд хуушан эмшэлһэн врачһаа зүбшэл һурахаа, зариманиинь эмшэлүүлхээшье ерэнэд. Үбшые тодоруулха гээшэмнай бэрхэтэйхэн лэ хэрэг. Зарим ушарта оройдоо ойлгогдосогүйгөөр хоргодошоһон шэнги байха. Теэд Валентина Александровнагай ойлгосонь онсо мэргэн, анхарал, шадалынь хурсаданхай. Нүхэр Губинаһаа ямаршье үбшэн бэлэхэнээр хоргодохошьегүй даа. Олоод, саражал шададаг.

Хорин хоёр жэлдэ хүнүүдые үбшэнһөө хамгаалжа, аршалжа байһан, харахада шэмэрүүншэг янзатай аад, зүрхөөрөө зон олондоо зөөлэн энэ ород эхэнэрэй һайн һайхан хэрэгүүдээр омгорхонгүй байхын аргагүй. Хэрээнэй больницын «Һанамжануудай дэбтэр» соо Губинае магтаһан, тэрэнэй ажал хүдэлмэриие онсо һайшааһан үгэнүүдые олоор олохот. Теэд хүн бүхэн һаналаа дэбтэр соо бэшэдэггүй ха юм даа. Харин Түнхэнэй хүн бүхэнтэй хөөрэлдөө һаатнай, «Валентина Александровна ёһоор лэ врач, туһа хүргэхэл хүн даа...» гэхэ. Сугтаашье хүдэлдэг врач бүхэн мэргэжэл һайнтай нүхэрөө хүндэлдэг, элдэб һанамжануудаа хөөрэжэ, зүбшэл һуража байдаг. Харин өөрөөшье залуу мэргэжэлтэдтэ туһалха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэдэг зантай.

— Ажабайдал һайжарна, үбшэн хорожол байна. Иимэ сагта хүдэлхэ, хүдэлхэ, хүн зонойнгоо элүүрые хамгаалгые улам һайжаруулха зорилго нүхэр Губинагай урда үглөө, үдэшэшье һанагдажа, харагдажашье байдаг болонхой.

Б. Дамбиев.

Шатар

Һайн дуранай спортивна бүлгэмүүдэй командануудай дунда шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилбэ. Мүрысөөндэ «Труд», «Буревестник», «Динамо», «Локомотив», «Спартак», «Урожай» бүлгэмэйхид, хамта 6 команда хабаадалсана. Команда бүхэндэнь 5 эрэшүүл, нэгэ нэгэ эхэнэр, эдир хүбүүн, эдир басаган шатаршад оролсоно.

Наадагшадай дунда шатараар мастерта 7 кандидадууд, нэгэдэхи разрядай хори гаран шатаршад бии. Түрүүшын наадан боложо «Буревестник» — «Динамо» командануудай уулзалга илангаяа шанга тэмсэлэй оршон байдалда үнгэрбэ. Һүүлэй һүүлдэ тэдэнэр 3,5:3,5 гэһэн тоотойгоор тэнсэбэ. «Труд» бүлгэмэйхид «Урожай» командын шатаршадые хүнгэхэнөөр, 5:2 гэжэ шүүбэ. «Локомотивай» шатаршад динамынхидые 6:0 гэжэ шүүгээд, нэгэ партинь хойшолуулагдаа.

Түрүүшын турта басагад наадаагүй. Тэдэнэр хойшолуулагдаһан партинуудай наадагдаха үдэр уулзаха юм. Мүрысөөн июлиин 21 болотор үргэлжэлхэ.

А. Сумкин,
шатараар мастерта кандидат.

„Хатан" кукуруза, горох харууһалагшад

Эгэтын Адагай һургуули тэндэхи «Победа» колхоз хоёр нягта холбоо барисаатай. Ажал хүдэлмэридэ башаржа, мэргэжэлтэй хүнүүд болохынь тула һурагшадта 30 гаран гектар газар даалгагданхай.

Һургуулида 6 звено байгуулагдажа, тэдэниие 6-дахи классай һурагша Бальжинима Базаров, табадахиин Доржо-Ханда Лудупова гэгшэд хүтэлбэрилнэ. Мүн нэгэ звеноень олон зондоо хүндэтэй багша пенсионер Цэмжэд Аюшеевна Цыбенова ударидажа, һурагшадтайгаа хамта июниин эхинһээ ургамалнуудые харууһалжа байнад.

Намар болоходо һурагшад хэды шэнээн хартаабха, кукуруза, горох, саахарай свёкло абаха ааб гэһэн асуудал һонирхолтой байна.

Квадратно-гнездовой аргаар хаягдаһан 15 гектарай «хатан» кукуруза ногоон эшэ намаагаа намхайлгаха, толгойн зэргэ томо хартаабха 5 га дээрэ үүрлээд, мүн 15 гектарай горох сэсэглэн, намар малтуулха, хуряалгаха бэзэ.

Эдэ бүгэдые һурагшадай хэр зэргээр харууһалжа байһан тухай «Эдир натуралист» гэһэн дневник соо бэшэгдэдэг юм.

С. Банзаракцаев.
Ярууна.

Тобшохоноор...

✪ Баргажанай район хоорондын мастерскойдо Владимир Лазаревич Гросман хүндэтэй юм. Энэ нүхэр токарна, фрезерно, мүлилгын станогуудта хүдэлжэ шададаг, ажалдаа нэгэшье голодоһо гаргадаггүй байна. Тэрэшэлэн В. Л. Гросман эрхим уралан нарижуулагшадай нэгэн болонхой.

Н. Тимошенко.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Арадуудай ехэ хурал

СОФИ, июлиин 16. (ТАСС). «Конгресс дүүрээ—тэмсэл бүрил эршэтэйгээр үргэлжэлнэ гэжэ «Работническо дело» газетэ Бүхэдэлхэйн конгрессэй хүдэлмэриин дүүрэһэн тухай зорюулһан түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэһэн байна.

Буу зэбсэг хуряахын түлөө дэлхэйн арадуудай эсэшэ сусашагүйгөөр сэхэ шууд тэмсэхые бүхэдэлхэйн конгрессэй баталан абаһан бэшэг уряална гээд газетэ саашань бэшэнэ.

Бүхэдэлхэйн эб найрамдал хамгаалха, уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхэ хүсэнүүд дэлхэй дээрэ бии гэжэ Москвада болоһон арадуудай ехэ хурал харуулаа гэжэ газетэ тодорхойлно.

Эб найрамдал хамгаалха гээшэ бүхы арадуудай хэрэг

ВАРШАВА, июлиин 16. (ТАСС). Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ илалта туйлажа болохо, туйлахашье хэрэгтэй гэжэ «Трибуна люду» газетэ Москвада дүүрэһэн бүхэдэлхэйн конгресс тухай бэшэнэ.

Дайн байлдаанай аюул бүгэдын аюул болоно, эб найрамдал хамгаалха гээшэ бүхы арадуудай хэрэг гэжэ дэлхэйн хүн зон ойлгоно гээд бүхэдэлхэйн конгресс харуулба гэжэ «Пшиязнь» бэшэһэн байна.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй Москвада болоһон конгресстэ урда урдынхитай жэшээлэшэгүй олон хүн хабаадаа. Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг элитэ ехэ хүнүүдэй нэгэн, Советскэ Союзай премьер Н. С. Хрущев конгрессэй ендэр дээрэһээ үгэ хэлээ гэжэ «Жолнеж вольности» газетэ бэшээ.

„Буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэгты!"

ГАВАНА, июлиин 16. (ТАСС). Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо зорилготой бүхэдэлхэйн конгрессэй дэлхэйн арадуудта зорюулжа баталан гаргаһан бэшэгые Гаванын хэблэл хүсэдөөр толилбо. «Москвагай конгресс уряална: юумые саг соонь ажаглан харагты! Буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэгты!» гэжэ ехээр гаршаглаад, «Нотисиас де ой» газетэ дэлхэйн арадуудта зорюулагдаһан бэшэгые толилоо. «Мундо» газетэ баһал энэ бэшэгые ехээр гаршаглажа үгэбэ. Конгрессэй түгэсхэлэй заседани тухай, тэндэ делегадуудай үгэ хэлэһэн тушаа эдэ хоёр газетэ дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүдые толилоо.

„Конгресс агууехэ илалта туйлаа"

ПАРИЖ, июлиин 16. (ТАСС). Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо асуудалнуудта зорюулагдаһан Бүхэдэлхэйн конгрессэй хүдэлмэриин дүнгүүд тухай «Юманите» газетэ мүнөөдэр бэшэг гаргаба.

Элдэб социальна бүлэглэлнүүдтэ хабаададаг иимэ олон делегадууд хэдыдэшье сугларaагүй юм. Эдэнэр эб найрамдал тогтоохо хүсэлтэй байһан даал сугларһан байна гэжэ «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ. Эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдые нэгэдүүлхэ бүхы шухала эрхэ байдал бии болгожо, конгресс агууехэ илалта туйлаа гээд «Юманите» газетэ үргэлжэлүүлнэ.

Дэлхэйн арадуудта зорюулагдаһан конгрессэй бэшэг соо уласхоорондын байдал тон зүбөөр тодорхойлогдонхой гээд газетэ бэшэнэ.

Гвинейн арад эб найрамдал тогтоохын түлөө тэмсэнэ

КОНАКРИ, июлиин 16. (ТАСС). Гвинейн арад, тэрэнэй национальна парти, правительство бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо зорилготой бүхэдэлхэйн конгрессые халуунаар амаршална. Тиигээд бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохын түлөө, бүхы арадуудай хоорондо хани ёһоной харилсаа хүгжөөхын түлөө тэмсэхээр бэлэн байһанаа Гвинейн арад, тэрэнэй национальна парти, правительство мэдүүлбэ. Гвинейн президент Секу Туре «Хоройя» газетын түрүү бэшэгтэ иигэжэ бэшэһэн байна.

Колониальна дарлалтаһаа һая сүлөөрһэн арадууд эб найрамдал тогтоохо хүсэлтэй гээд Секу Туре үргэлжэлүүлэн бэшэбэ.

Кубада эсэргүү шэнэ хорото ааша

ГАВАНА, июлиин 15. (ТАСС). Кубада эсэргүүгээр Америкын империалистнуудай гаргаһан шэнэ хорото аашанууд тухай Кубын революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министерство мэдээсэбэ. Энэ мэдээсэл соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, Америкын сэрэгэй реактивна самолёдууд июлиин 11—12-то Кубын агаарай хилые хоёр дахин эбдэһэн байна. Гуантанамо гэдэг Америкын далайн сэрэгэй бааза тээһээ Кубада эсэргүү хорото аашанууд ходол гаргагдажа байдаг гэжэ министерство мэдээсэбэ. Тиигэжэ июлиин 10-һаа 12 хүрэтэр Америкын сэрэгүүд Гуантанамо баазаһаа Кубын газар руу шэглүүлжэ, 114 дахин буудаба. Иигэжэ министерствын мэдээсэл соо заагдана.

Алжирай бэеэ даанхай байдалтай болоһон тухай соносхогдоо. Алжирай арадай колониализмда эсэргүү тэмсэл илалтаар дүүрэбэ. Франциин колонизаторнуудай зэрлиг муухай ааша гаргахада тэрьедэжэ, хүршэ гүрэнүүд тээшэ ошоһон хүнүүд найман жэл шахуу үргэлжэлһэн дайнай һүүлээр Эхэ ороноо бусажа байна.

Колонизаторнуудай хорото ааша гаргахада тэрьелжэ гараһан үбгэд, эхэнэрнүүд, үхибүүд Тунисай, Алжирай хилэ дээрэ сугларна. Энэнь зураг дээрэ харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

Буу зэбсэг хуряа... 18 гүрэнүүдэй х... комитедэй хүда... хоёрдохи шата...

ЖЕНЕВЭ, ию... ТАСС-ай тусхай ... дент Я. Мазор мэд...

Буу зэбсэг хуря... 18 гүрэнүүдэй хаба... митет һарын забһа... һэнэй һүүлээр мүнөө... мэрэе дахин үргэ... Нютагай сагаар үү... часта комитедэй ту... седани болобо. 17 ... делегацинууд һуури... Бүгэдөөрөө, хүсэдөө... сэг хуряаха хэлсэ... зорилгоор эдэнэр м... дэ эхилһэн хэлсээн... гэлжэлүүлбэ. Коми... дэлмэриин эхилх... Франциин делегаци... баадахаяа арсаһан... Мүнөөшье Франци... ци сэрээгүй.

Эндэ юрэнхы ... даар үгэ хэлэлгэ б...

Энээнэй урда тэ... рын туршада энэ ... хабаадагшад догово... булые гол түлэб зү... рэнэй түрүүшын 3 ... дай даб дээрэхи про... һон юм.

СССР-эй правите... гэдөөрөө, хүсэдөөр ... хуряаха, ядерна зэ... шалгые болюулха, ... хоорондын шахарду... һайжаруулха зарим ... нүүдые абаха талаа... хэлсээ баталхын ... бүхы зохихо юумэ... гээд советскэ делега... гойлогшо В. А. Зори... лэбэ.

Уласхоорондын ня... хиналта тогтоожо, б... хүсэдөөр буу зэбсэг... тухай договорой про... ветскэ правительство... һэн. Договорой энэ ... митедэй урда табиг... рилгонуудые ... эгээл таарамжатай б... В. А. Зорин тэмдэгл...

Энэ договорой про... дэнэ һуури болгожо... рөө, хүсэдөөр буу з... ряаха хэлсээ батал... гэжэ советскэ делега... гойлогшо үргэлжэл...

Комитедэй урда т... зорилгонуудые түрг... хэхын түлөө бүхы зо... жээнүүдые абая гэ... дэй хүдэлмэридэ хаб... дые В. А. Зорин уря...

Бонной мини... мэдүүлг...

БОНН, июлиин 14... корреспондент В. И... дээсэнэ.

Баруун Германиин ... министр Штраус Тут... вари) городой ева... академиин «политиче... та» үгэ хэлэбэ. Атом... бундесвэрэй өөрынгө... жаар хэрэглэхэ эрхэ... тухайда Штраус тур... сэхэ руунь мэдүүли... Баруун Германиин ар... га ядерна зэбсэг» гэ... хэ тухай НАТО-до ... хёогдонхой гэжэ тэр... лэбэ. Хэрбээ НАТО-... на командованиин т... бэелүүлэгдээ һаань... 1967 ондо бидэнэр ... хүсэлтэй болохобди гэ... ус мэдүүлбэ.

НАТО-гой Европы... 40 процентнь Баруу... ниин арми болоно гэ... ус мэдээсэһэн байха ...

Баруун Берлинэй ... шиидхэхэ бодото за... хойлһон Советскэ Со... оруулһан дурадхалну... ной хүтэлбэрилэгшэд... харюусаһан болоно б... бэе Баруун Берлинт... саха харгы замай... һаань, хэрбээ дипло... гү, али политическэ ... дэй һүүлээр энэ харг... нээгдээгүй һаань, сэр... жээнүүдые абажа, ... хэрэг гараха гээд Шт... дэ шашаһан байна... Германиин хэмһээ ... министр Штраус Сов... юзда зорюулжа сэхэ... хэһэн байна.

Редакторай о...
М. Н. НИ...

Манай адрес, телефон...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редакт... 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов партийной ж... пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советского ... тельства — 47-59, промышленности, транспорта, информ... 35-14, культуры, литературы и искусства — 34-05. ... и рабселькоров — 40-49, отдел переводов и коррект... — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугор... переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку... Бурятской АССР.

Н00927. Зак. № 338...

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной июлиин 18.